

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Projevy finanční krize v ČR

Monika Vernerová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Monika Vernerová

Podnikání a administrativa

Název práce

Projevy finanční krize v ČR

Název anglicky

Financial Crisis in CR

Cíle práce

Cílem zpracování bakalářské práce bude vyjádření dopadů finanční krize na ekonomiku České republiky. Jedná se o odhalení příčin jejího vzniku a porovnat odlišnosti vývoje finanční krize v minulém politicko ekonomickém systému a v současnosti. Předmětem zpracování bude i zjištění, jak finanční krizi vnímají běžní občané a dále se bakalářka zaměří na nezaměstnanost jakožto následek finanční krize.

Metodika

Metodika bakalářské práce spočívá ve studiu odborné literatury, následně v konzultaci s odborníky, kteří se zabývají problematikou ekonomie a rozumí danému tématu a poté dotazníkovou metodou bude zjišťován názor běžných občanů na finanční krizi.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Doporučené zdroje informací

- DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 80-7400-075-1.
- FOSTER, B. J., MAGDOFF, F. Velká finanční krize: příčiny a následky. Všeň: Grimmus, 2009. ISBN 978-80-902831-1-4.
- KOHOUT, P. Finance po krizi, důsledky hospodářské recese a co bude dál. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-3199-5.
- KRUGMAN, P. Návrat ekonomické krize. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2009. 168 stran. ISBN 9788070219843
- WOODS E. T. Krach, příčiny krize a nápravná opatření, která ji jen zhoršují. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-80-7363-273-1.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

doc. Ing. Alexandr Soukup, CSc.

Elektronicky schváleno dne 3. 9. 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Projevy finanční krize v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16.03.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. Alexandru Soukupovi, CSc. za jeho odbornou pomoc, trpělivost a profesionální vedení při zpracování této bakalářské práce.

Dále bych touto formou ráda poděkovala všem, kteří byli tak ochotní a věnovali mi svůj čas při vyplňování dotazníku potřebného k vypracování praktické části této bakalářské práce.

Projevy finanční krize v ČR

Financial Crisis in CR

Souhrn

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části. První část, teoretická, vychází z teoretických východisek čerpaných z odborné literatury a internetových zdrojů. V teoretické části je 5 hlavních kapitol, ve kterých se snažím vysvětlit samotný pojem finanční krize, jak se dělí, proč vznikla, přiblížit vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů v ČR a poukázat na protikrizová opatření v ČR.

Druhá část je část analytická. Zde jsem se pomocí internetového dotazníku ptala běžných občanů ČR, různého pohlaví, věku i zaměstnání na to, jestli se jich finanční krize dotkla, popřípadě jakým způsobem. Zda si myslí, že se finanční krizi dá zabránit a jestli mají obavy, že finanční krize nastane znovu. Jejich odpovědi jsem graficky znázornila a vyvodila závěr.

Summary

This bachelor thesis is divided into two main parts. The first part (theoretical) is based on theoretical basis drawn from literature and Internet resources. There are 5 main chapters in the theoretical part, where I try to explain a term financial crisis, how it is divided, why it was created, to approach a development of the key macroeconomic indicators in the Czech Republic and highlight anti-crisis measures in the Czech Republic.

The second part is analytical. Here in this part I asked common citizens of the Czech Republic, various gender, age and employment by using an Internet questionnaire, whether the financial crisis had an effect on them, eventually in which way. I also asked them if they think that it is possible to stop the financial crisis and if they are worried, that the financial crisis become again. I compiled their answers into a graph and made a conclusion.

Klíčová slova: finanční krize, nezaměstnanost, HDP, inflace, finance, ekonomika, fiskální nerovnováha

Keywords: financial crisis, unemployment, GDP, inflation, finance, economy, fiscal imbalance

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíle práce a metodika	12
2.1.	Cíl práce	12
2.2.	Metodika	12
	Teoretická východiska	13
3	Finanční krize	13
3.1.	Vymezení pojmu	13
3.2.	Finanční krize, dělení	13
3.2.1.	Měnová krize	13
3.2.2.	Bankovní krize	14
3.2.3.	Dluhová krize	14
3.2.4.	Systemická finanční krize	16
4	Modely finanční krize čtvrté generace	16
4.1.	Koncept systemické finanční krize	16
4.2.	Systemická finanční krize – obecné schéma	17
5	Příčiny vzniku finanční krize	18
5.1.	Realitní dluhová bublina	18
6	Vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů v ČR	21
6.1.	Nezaměstnanost	21
6.1.1.	Rok 2009	21
6.1.2.	Rok 2010	21
6.1.3.	Rok 2011	23
6.1.4.	Rok 2012	23
6.1.5.	Rok 2013	23
6.2.	Inflace	24

6.2.1.	Rok 2009	24
6.2.2.	Rok 2010	25
6.2.3.	Rok 2011	25
6.2.4.	Rok 2012	25
6.2.5.	Rok 2013	25
6.2.6.	Rok 2014	25
6.3.	HDP	27
6.3.1.	Vývoj HDP	27
6.3.2.	Rok 2009	29
6.3.3.	Rok 2010	29
6.3.4.	Rok 2011	29
6.3.5.	Rok 2012	30
6.3.6.	Rok 2013	31
6.3.7.	Rok 2014, 2015, 2016	31
7	Protikrizová opatření ČR	31
8	Česká republika	32
	Analytická část – vlastní práce	33
9	Analýza dotazníkového šetření	33
9.1.	Základní údaje dotazovaných osob	33
9.2.	Otázky týkající se finanční krize	37
9.3.	Shrnutí a zhodnocení výsledků	46
10	Závěr	48
11	Seznam použitých zdrojů	49
11.1.	Knižní zdroje	49
11.2.	Internetové zdroje	49
12	Seznam tabulek	52

13	Seznam grafů	53
14	Seznam obrázků	54
15	Seznam příloh	54

1 Úvod

Jaké jsou příčiny finanční krize? Vždyť každá krize je jiná, má také jiné příčiny avšak i ty spolu mohou souviset. Je možné krizi předpovědět a předejít jí? Můžeme přijmout určitá opatření, abychom se vyhnuli nejhorším dopadům ale úplně se jí vyhnout nelze.

Finanční krize je velmi široký pojem a také velmi aktuální a diskutované téma. Zasáhla asi každého z nás, a právě proto jsem si jako téma pro mou bakalářskou práci zvolila „projevy finanční krize v ČR“.

Práce je rozdělena na dvě části, první část, je část teoretická. Ta se skládá z pěti kapitol, ve kterých se budu snažit přiblížit, jak se finanční krize dělí a blíže popsat krizi systemickou. Dále se zaměřím, jak finanční krize vznikla, především na tzv. „realitní dluhovou bublinu“. V další kapitole popíši vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů od roku 2009 – nezaměstnanost, inflace a HDP. Celou první část zakončí stručný popis protikrizových opatření, které připravila vláda za pomoci organizace NERV (Národní ekonomická rada vlády) a kapitola s názvem Česká republika, kde se plynule dostanu k další části této práce.

Druhá část, tedy část analytická vznikne na základě anonymního elektronického dotazníku, ve kterém se především budu ptát, jaký názor na finanční krizi mají lidé, kteří žijí běžný život tak jako já. Tento dotazník se bude skládat z 15 otázek, kde první 4 otázky budou zaměřené na základní údaje respondentů a zbylých 11 otázek se již bude týkat finanční krize. Cílem tohoto dotazníku a celé práce bude zjistit, zda se finanční krize těchto lidí dotkla a pokud ano, jakým způsobem. Zda mají obavu, že by nás finanční krize mohla zasáhnout znovu a zda si myslí, že naše vláda má alespoň snahu finančním krizím předejít.

2 Cíle práce a metodika

2.1.Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je pomocí internetového dotazníku zjistit a vyhodnotit, jak finanční krizi vnímají běžní občané ČR. Jaký mají názor na tuto problematiku a zda si myslí, že by se finanční krizi dalo předejít.

Již zmíněný dotazník byl převážně pomocí sociálních sítí v elektronické podobě rozeslán mezi občany ČR a jeho výsledky tvoří analytickou část této bakalářské práce.

Dílčím cílem je vymezení základních pojmů finanční krize, její dělení, vznik a vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů v ČR.

2.2.Metodika

Práce je tvořena ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část byla především zpracována na základě studia odborné literatury. Jelikož téma finančních krizí je stále aktuální, tak při sestavování teoretické části byla také velmi důležitá práce s internetovými zdroji. Především šlo o výroční zprávy dostupné na internetových stránkách české národní banky a o statistické údaje dostupné na webu českého statistického úřadu. Všechny tyto prameny jsou uvedeny v seznamu zdrojů na konci této práce

Praktická část byla zpracována na základě internetového dotazníku, který byl následně vyhodnocen. Jednalo se především o názory běžných občanů na téma finanční krize. Dotazník tvořili uzavřené otázky, kde respondenti volili jednu možnost a také otázky otevřené, kde respondenti měli možnost napsat přímo svůj vlastní názor.

Všechny otázky jsou slovně ohodnocené a většina otázek byla také převedena do grafického znázornění pro lepší přehled výsledných odpovědí.

Praktická část je uzavřena zhodnocením výsledků z vyplněných dotazníků a celou práci uzavírá závěr, ve kterém shrnuji podstatu celé mé práce.

Teoretická východiska

3 Finanční krize

3.1. Vymezení pojmu

Pokud chceme vymežit pojem „finanční krize“, musíme brát v potaz, že příčiny ekonomických problémů vznikají ve finančním systému, tudíž že se nenacházejí v reálné ekonomice.

3.2. Finanční krize, dělení

Pod širokým pojmem „finanční krize“ jsou podle Dvořáka (2008, s. 169) v teoretických analýzách zahrnovány následující specifické případy poruch finančního systému:

- krize měnová
- krize bankovní
- krize dluhová či úvěrová
- systemická finanční krize

3.2.1. Měnová krize

„Obvykle se pod měnovou krizí má na mysli útok domácích i zahraničních finančních investorů na určitou měnu ve smyslu převodu aktiv v postižené měně do aktiv v zahraničních měnách. Výsledkem je silné znehodnocení kurzu postižené měny.“ (HELÍSEK, 2004, s. 11)

Pod pojmem měnová krize se rozumí situace, kdy dojde k prudkému a neočekávanému oslabení kurzu domácí měny. *„V systému pohyblivého kurzu se projeví jako výrazná depreciace nominálního kurzu. V systému pevného kurzu obvykle spekulativní útok na směnný kurz vynutí devalvací domácí měny nebo donutí centrální banku kurz bránit“* (DVOŘÁK, 2008, s. 169). Tato krize se nemusí projevit pouze devalvací nebo depreciací ale provází ji i jevy jako například ztráta značné části devizových rezerv, výrazné zvýšení úrokových sazeb apod.

Měnové krize, které se projevují bez dluhových a bankovních problémů jsou poměrně vzácné „Klasickým příkladem čistě měnové krize jsou např. události spojené s rozpadem evropského měnového systému v letech 1992-1993“ (DVOŘÁK, 2008, s. 170)

3.2.2. Bankovní krize

Takto jsou označovány problémy, které jsou spojené s nedostatečnou likviditou a insolvenčí, která se týká některých nebo většiny komerčních bank. Označuje se tak i situace, kdy postižené banky zachránil vládní zásah nebo pomoc centrální banky, tedy nejen přímý úpadek bank.

Nejčastější příčinou je náhlá ztráta důvěry vkladatelů, která se projeví bankovním runem. Bankovní krize může vznikat i v důsledku krize dluhové nebo měnové.

3.2.3. Dluhová krize

Dluhová krize je nejzajímavější z typů finančních krizí. Pokud země není schopná splácet zahraniční dluh, používá se převážně pojem externí dluhová krize. „(Mexiko 1982, 1995, Rusko 1998, Argentina 2001)“ (DVOŘÁK, 2008, s. 170). Pokud ale svůj dluh není schopná splácet vláda, používá se označení „*sovereign default*“

Tyto případy jsou častější především v rozvojových zemích, jak je vidět v následující tabulce:

Tabulka 1 Země s více než jedním případem státního defaultu v posledních 30 letech

Země	Počet případů	Průměrný počet let	Krizové epizody
Arentina	3	5	1982-1994, 1995-1996, 2001-
Bolívie	2	6,5	1980-1985, 1986-1994
Brazílie	3	5,3	1983-1995, 1998-2000, 2001-
Ekvádor	2	8	1982-1996, 1999-2001
Indonésie	2	2,5	1997-2001, 2002-
Jamajka	3	4,7	1978-1980, 1981-1986, 1987-1994
Jihoafrická republika	4	1,8	1976-1978, 1985-1988, 1989-1990, 1993-1994
Jižní Korea	2	2	1980-1982, 1997-1999
Mexiko	2	5	1982-1991, 1995-1996
Maroko	2	3	1983-1984, 1986-1991
Peru	3	6,3	1976-1997, 1978-1981, 1983-1998
Thajsko	2	1	1981-1982, 1997-1998
Turecko	2	3,5	1978-1983, 2000-2002
Uruguay	3	2	1983-1986, 1987-1988, 1990-1992
Venezuela	3	3,3	1983-1989, 1990-1991, 1995-1998

Zdroj: DVOŘÁK, 2008, s. 171

Když své zahraniční dluhy nesplácí zadlužené soukromé firmy a banky, jsou tyto případy označovány jako vnější dluhová krize. V 80. letech minulého století došlo k jihoamerické dlužnické krizi, které je klasickým případem vnější dluhové krize.

Tato finanční krize vypukla v Mexiku v roce 1982, kdy se ukázalo, že Mexiko nebude schopno dostát svým závazkům při splatnosti svého dluhu, který činil 80 mld. USD.

Do října 1983 postihla 27 převážně rozvojových zemí s celkovým objemem zahraničního dluhu ve výši 239 mld. USD. To vyvolalo prudkou recesi a následně bankovní a měnové krize.

Velmi nebezpečným typem finanční krize jsou interní dluhové krize, které jsou však často opomíjené. Podle DVOŘÁKA (2008, s. 171) se projevují chronickou vnitřní předlužeností ekonomik, platební neschopností podniků a nárůstem objemu klasifikovaných úvěrů. Interní dluhová krize vede často k zamrznutí úvěrového trhu s negativními důsledky pro reálnou ekonomiku.

Interní dluhová krize způsobuje nemalé problémy veřejným financím při vládních asistenčních programech, které jsou kryty ze státního rozpočtu. „*Vládní finanční injekce mohou problém zakrývat a vést k jeho chronicitě*“ (DVOŘÁK, 2008, s. 171).

3.2.4. Systemická finanční krize

Zahrnuje projevy všech nebo většiny výše uvedených typů krize s různou vzájemnou podmíněností.

4 Modely finanční krize čtvrté generace

Podle DVOŘÁKA (2008, s. 209) jsou pro novější modely finančních krizí čtvrté generace typické následující vlastnosti:

- Nejde již o model měnové krize. Je zde patrný posun k širšímu chápání finanční krize. Respektují se vzájemné souvislosti měnových, bankovních a dluhových aspektů. Vznik systemické finanční krize.
- Posun od analýzy ryze makroekonomických faktorů k faktorům mikroekonomickým. Roste význam analýzy stavových veličin. Užívají se bilanční přístupy.
- Pozornost je věnována hlubší analýze jednotlivých kanálů finanční nákazy.
- Respektuje se v modelech třetí generace vyvinutý koncept *twin crisis*, tzn. propojení měnových a bankovních krizí. Roste pozornost věnovaná váze tzv. dluhovému problému, který je často jejich společnou příčinou

4.1. Koncept systemické finanční krize

Je zde snaha definovat obecnější pojem „nad“ těmito dosud samostatně zkoumanými typy finančních krizí, jelikož ve všech popsanych případech novějších finančních krizí se projevy všech (měnových, bankovních, dluhových) finančních krizích prolínaly.

Pojmy jako „*full-fladged financial crisis*“, „*systemic financial crisis*“ a „*general financial crisis*“ budeme v češtině definovat jako systemickou finanční krizi.

Přijetí tohoto konceptu posunuje tradiční chápání problému v následujících aspektech:

- Vede k přechodu od izolované analýzy měnových a bankovních krizí k analýze jejich souvislostí.

- Umožňuje vytvořit obecné schéma systemické finanční krize bez ohledu na rozdíly v kauzalitě bankovních a měnových problémů, která je v konkrétních případech odlišná.
- Podtrhuje nutnosti podrobněji analyzovat dluhový problém, který je v mnoha případech základní příčinou společného výskytu bankovních a měnových politik

DVOŘÁK (2008, s. 210)

4.2. Systemická finanční krize – obecné schéma

Schéma tvoří čtyři základní moduly:

- Modul A: Popis výchozí předkrizové situace
 - tento model zahrnuje hlavní relevantní faktory, kdy po provedení analýzy je možné posoudit předkrizovou situaci
- Modul B: Formulace kritického stavu
 - pokud provedeme analýzu konkrétních případů finančních krizí i jejich teoretického hodnocení je patrné, že pro vznik každého případu je typická kombinace hodnot vybraných proměnných modulu A, která vede ke vzniku krize. *„Zobecníme-li tento postup, lze z faktorů uvedených v předchozím modulu vždy vybrat takovou jejich kombinaci, která vytvoří kritický stav, jenž vyjadřuje míru zranitelnosti země finanční krizí“* (DVOŘÁK, 2008, s. 211)
- Modul C: Spouštěcí moment
 - Označují se tak události, které pokud se vyskytnou v ekonomice, která je zranitelná, vyvolají finanční krizi, i když samy o sobě nemusí znamenat žádné nebezpečí. Výskyt je náhodný a proto nepředvídatelný. Často se jedná o události, které mají psychologický dopad. Vedou například k náhlé změně očekávání a panickému jednání investorů. Tímto spouštěcím momentem se může stát i finanční krize v jiné zemi.
- Modul D: Konkrétní scénář vzniku systemické finanční krize
 - Vlastní finanční krize vzniká a rozvíjí se, pokud na sebe působí některé typy kritického stavu a náhodný spouštěcí mechanismus. Jedná se o řetězec bankovních, měnových a dluhových projevů s proměnlivou kauzalitou. *„Obecně zastávám názor, že rozhodující význam při vzniku systemické finanční krize má nadměrná úvěrová expanze a vyvolaný dluhový problém“* (DVOŘÁK, 2008, s. 212)

5 Příčiny vzniku finanční krize

„Velká finanční krize začala poměrně nenápadně ke konci léta 2007 krachem dvou hedgeových fondů investiční banky Bear Stearns a po celý zbývající rok to šlo od deseti k pěti navzdory nesčetným pokusům vlád postup krize zastavit“ (FOSTER, MAGDOFF, 2009, s. 11)

5.1. Realitní dluhová bublina

Nerovná, třídně podmíněná distribuce příjmů je určujícím faktorem spotřeby a investic v kapitalistické ekonomice. Od toho, kolik si vydělá pracující třída, se odvíjí, kolik se utratí za spotřební zboží. V roce 2003 se ve skupině dolních 60 procentech amerických domácností průměrné spotřební výdaje na osobu rovnaly jejich nezdaněným příjmům nebo je dokonce převyšovaly. Jedna pětina obyvatel v statistické skupině těsně nad výše zmíněnou utratila na spotřebu už jenom pět šesti svých nezdaněných příjmů. Příslušníci kasty, tj. kapitalisté vynakládají na osobní spotřebu nesrovnatelně menší procento ze svých příjmů. Většina příjmů kapitalistů jde do investic.

Rostoucí nerovnost mezi příjmy a bohatstvím pravděpodobně povede ke starému známému paradoxu kapitalismu: *„ačkoliv k akumulaci kapitálu (úspor a investic) může docházet, jen když mzdy zůstávají na nízké úrovni, ekonomický růst a investice v poslední instanci závisí na spotřebě, jejímž motorem je právě růst mezd“ (FOSTER, MAGDOFF, 2009, s. 27)*

Spotřební výdaje ve Spojených státech stoupaly mnohem rychleji než příjmy, vzrostl podíl celkového spotřebitelského zadlužení vůči disponibilním příjmům. Tento podíl vůči disponibilním příjmům se během posledních tří desetiletí více než zdvojnásobil. To je patrné z následující tabulky:

Tabulka 2 Procentuální podíl nesplacených spotřebitelských dluhů na disponibilních příjmech (v miliardách dolarů)

Rok	Spotřebitelský dluh	Disponibilní příjem spotřebitelů	Dluh vyjádřený v % z disponibilních příjmů
1975	736,3	1187,4	62
1980	1397,1	2009	69,5
1985	2272,5	3109,3	73
1990	3592,9	4285,5	83,8
1995	4858,1	5408,2	89,8
2000	6960,6	7194	96,8
2005	11496,6	9039,5	127,2

Zdroj: FOSTER, MAGDOFF, 2009, s. 29

To že se podíl celkového spotřebitelského zadlužení vůči disponibilním příjmům takto zvýšil, bylo zčásti umožněné velmi nízkými sazbami úroků, které v nedávných letech usnadnili splácení úvěrů

Dalším ukazatelem je znám jako „dluhové zatížení rodin“ – podíl umořovacích splátek úvěrů vůči disponibilním příjmům. Na to se můžeme podívat v tabulce 3. Dluhové zatížení rodin rostlo a to vedlo k nesplácení závazků a bankrotům. Osobní bankroty vzrostly na pět milionů. Tím dosáhly nejvyššího počtu za působení jedné administrativy v Bílém domě.

Tabulka 3 Dluhové zatížení rodin. Podíl umořovacích splátek úvěrů vůči rodinným příjmům

Percentil příjmů	1995	1998	2001	2004
<20	19,1	18,7	16,1	18,2
20-39,9	17	16,5	15,8	16,7
40-59,9	15,6	18,6	17,1	19,4
60-79,9	17,9	19,1	16,8	18,5
80-89,9	16,6	16,8	17	17,3
90-100	9,5	10,3	8,1	9,3

Zdroj: FOSTER, MAGDOFF, 2009, s. 31

Průměrné rodiny mají také velké dluhy, které jsou uvalené na kreditní karty. Až dvě třetiny všech držitelů mají zápornou bilanci. Ke konci roku 2005 byl průměrný dluh na jednoho držitele kreditní karty 4 956 dolarů.

Rodiny s nízkými příjmy se častěji stávají oběťmi predátorských úvěrů. Podle Centra pro zodpovědně půjčování: „je typická půjčka na zástavu automobilu zatížená trojcifernou roční procentní sazbou z nákladů, je splatná do jednoho měsíce a zapůjčená suma je mnohem nižší, než je cena zastaveného automobilu. Protože je celý úvěr splatný ve velmi krátkém termínu, dlužníci často nejsou schopni zaplatit celou sumu v den splatnosti a namísto toho půjčku opakovaně prodlužují. Takto mnoho dlužníků jen na poplatcích zaplatí mnohem víc, než kolik si původně vypůjčili. Pokud dlužník není schopen těmto periodickým platbám dostát, věřitel mu může automobil bezodkladně zabavit“ (FOSTER, MAGDOFF, 2009, s. 34)

Kvůli přibývajícimu počtu domácností, které se dostaly do finanční tísně, se rozšířila armáda výběrčích dluhů. Podle deníku *Washington Post* tento trend vedl k „zahanbujícím telefonátům do zaměstnání, výhrůžkám uvěznění či dokonce násilí nebo k neoprávněnému srážení peněz z bankovních účtů. Rostoucí počet spotřebitelů si stěžuje na vyděračské praktiky společností, které představují novou garnituru výběrčích dluhů“ (FOSTER, MAGDOFF, 2009, s. 34)

Kvůli rostoucí zadluženosti domácností začali strmě narůstat hypoteční úvěry na bydlení. Vlastníci domů chtějí pomocí hypotečních půjček splatit své dluhy na kreditních kartách a pokrýt spotřebitelské výdaje. Tímto se prohlubuje nerovnost příjmů a distribuce bohatství, stagnace nebo pokles reálných mezd a reálných příjmů většiny lidí. Toto zadlužování je zapříčiněno zčásti tím, že si zadlužené rodiny chtějí udržet svou dosavadní životní úroveň.

Důvodem vážných obav pro ekonomiku je stagnace příjmů pracující třídy a přiškrcení spotřeby nízkopříjmových vrstev. Ekonomika se tedy za situace stagnujících investic stala stále závislejší na spotřebě jakožto motoru růstu. Bez dramatického navýšení investic bude marická ekonomika stagnovat. Avšak nadměrná akumulace kapitálu a nadbytečné výrobní kapacity stojí v cestě radikálnímu růstu investic. Nejpravděpodobnějším vývojem tedy bude přetrvávající pomalý růst, další zvyšování zadluženosti a hrozba propuknutí finanční krize.

„Tragédie americké ekonomiky není přílišná konzumace, ale bezohledná honba za ziskem praktikovaná malou hrstkou na úkor celé společnosti. V poslední instanci se jako jediné řešení nabízí fundamentální revoluční transformace celé společnosti. Taková

radikální rekonstrukce v této chvíli samozřejmě není na pořadu dne. Navzdory tomu je právě nyní čas na obnovení třídního boje zdola – nejenom abychom otevřeli cestu pro vznik radikálně nové společnosti, ale abychom bezprostředně chránili zaměstnance postižené nejhorsími neduhy té staré. Není pochyb o tom, kde by měl tento zápas začít: pracující třída musí vstát z popela“ (FOSTER, MAGDOFF, 2009, s. 38)

6 Vývoj hlavních makroekonomických ukazatelů v ČR

6.1. Nezaměstnanost

6.1.1. Rok 2009

V roce 2009 byla nezaměstnanost 8%. V prosinci 2009 činila 9,2%. To vedlo ke zvýšení výdajů na výplatu podpor v nezaměstnanosti. Podporu pobíralo v roce 2009 188,1 tisíce nezaměstnaných, tj. o 78,7 tisíce více než v roce 2008. Úřady práce vyplatili na dávky 15,1 miliardy Kč, o 8 miliard Kč více než v roce 2008.

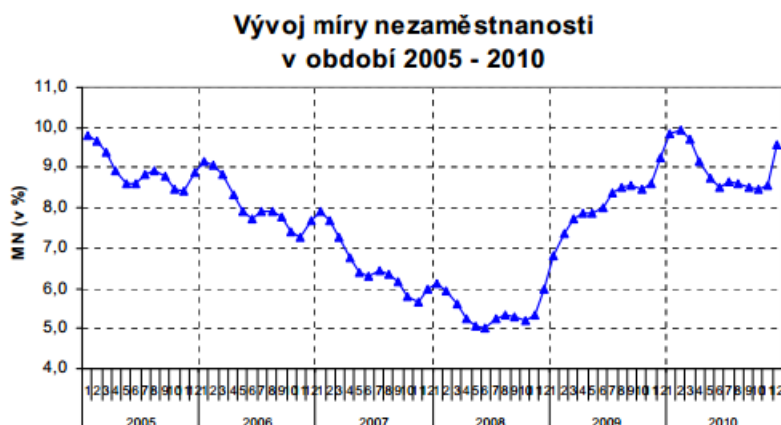
Zdroj: V roce 2009 byla průměrná míra registrované nezaměstnanosti 8%. mpsv.cz [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8757/11052010.pdf>

6.1.2. Rok 2010

I v prvních měsících roku 2010 byl viditelný vliv krize. Míra registrované nezaměstnanosti vzrostla z prosincových 9,2 % na 9,8%. V únoru dosáhla hodnoty 9,9 %, což byly nejvyšší hodnoty od roku 2004 (v lednu a únoru 2004 dosáhla doposud historicky nejvyšších hodnot - 9,7 %, v platné metodice). K 31. 12. 2010 míra nezaměstnanosti představovala 9,6 %. Vzhledem k vysokým hodnotám z počátku roku se ale průměrná míra nezaměstnanosti za rok 2010 meziročně zvýšila z 8,0 % v roce 2009 na 9,0 %.

Zdroj: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2010. mpvs.cz [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/10811/analyza.pdf>

Obr. 1 Vývoj míry nezaměstnanosti v období 2005 - 2010

Zdroj: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2010. mpvs.cz [online].

2011. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/10811/analyza.pdf>

Obr. 2 Uchazeči o zaměstnání, volná místa a míra registrované nezaměstnanosti

Uchazeči o zaměstnání, volná místa a míra registrované nezaměstnanosti

tab. č. 14

	rok 2009	2010					rok 2010
	průměr	31.12.	31.3.	30.6.	30.9.	31.12.	průměr
Uchazeči o zaměstnání (v tis.)	465,6	539,1	572,8	500,5	500,5	561,6	528,7
z toho – ženy	231,8	258,1	264,1	249,3	257,1	268,2	258,4
– muži	233,7	281,0	308,7	251,2	243,4	293,4	270,3
– ženy (v %)	49,8	47,9	46,1	49,8	51,4	47,8	48,9
– muži (v %)	50,2	52,1	53,9	50,2	48,6	52,2	51,1
– dosažitelní	453,1	527,7	556,3	487,7	487,4	546,5	515,1
– ženy	224,5	251,4	254,6	241,9	249,3	259,9	250,6
– muži	228,6	276,3	301,7	245,8	238,0	286,6	264,5
Pobírající PvN (v tis.)	188,1	189,5	199,4	141,7	128,3	179,0	163,5
z toho – ženy	90,3	85,0	82,0	70,7	67,7	77,6	76,3
– muži	97,8	104,5	117,4	71,1	60,6	101,4	87,2
Pobírající PvN na celkovém počtu uchazečů (v %)	40,4	35,1	34,8	28,3	25,6	31,9	30,9
– ženy (v %)	39,0	32,9	31,0	28,4	26,3	28,9	29,5
– muži (v %)	41,8	37,2	38,0	28,3	24,9	34,6	32,2
Průměrná výše Pvn (v Kč)	5 851	5 745	5 629	5 693	5 780	5 720	5 698
z toho – ženy	5 135	5 053	5 010	5 025	5 138	5 170	5 084
– muži	6 490	6 308	6 061	6 357	6 497	6 141	6 220
Volná pracovní místa (v tis.)	48,6	30,9	33,1	32,9	35,1	30,8	33,1
Počet uchazečů na 1 VPM	9,6	17,4	17,3	15,2	14,3	18,2	16,0
Míra nezaměstnanosti (v %)	8,0	9,2	9,7	8,5	8,5	9,6	9,0
z toho – ženy	9,3	10,3	10,4	9,9	10,2	10,7	10,3
– muži	7,0	8,4	9,2	7,5	7,3	8,8	8,1

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Zdroj: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2010. mpvs.cz [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/10811/analyza.pdf>

6.1.3. Rok 2011

Průměrná míra registrované nezaměstnanosti klesla o 0,4 p.b. na 8,6%. Počet uchazečů o zaměstnání k 31.12.2011 dosáhl 508,5 tis. Meziročně poklesl o 53,1 tis.

Zlepšení ekonomické situace se projevilo v plynulém nárůstu počtu volných pracovních míst až do září, ve 4. čtvrtletí došlo k jejich mírnému poklesu. Na konci prosince 2011 bylo evidováno 35,8 tis. volných pracovních míst.

Zdroj: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2011. mpvs.cz [online]. 2012. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12927/Analyza_zamestnanost_2011.pdf

6.1.4. Rok 2012

Obecná míra nezaměstnanosti dosáhla 7%. Byla o 0,3 p.b. vyšší než v roce 2011. Průměrná míra registrované nezaměstnanosti za rok 2012 (8,6%) se meziročně nezměnila. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v roce 2012 mírně poklesl na 504,4 tis.

Kvůli poklesu volných pracovních míst a nárůstu uchazečů o zaměstnání se zvýšil nesoulad mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce. Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo v prosinci meziročně zvýšil na 15,6.

Zdroj: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2012. mpvs.cz [online]. 2013. Dostupné z:

https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2012/anal2012.pdf

6.1.5. Rok 2013

V roce 2013 činila obecná míra nezaměstnanosti 7,1% . Meziročně byla vyšší o 0,2 p.b. Průměrný podíl nezaměstnaných osob za 1. pololetí 2013 meziročně vzrostl z 6,8% na 7,8%. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání v hodnoceném období vzrostl na 570,5 tis.

Zdroj: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2013. mpvs.cz [online]. 2014. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2013p1/anal2013p1.pdf

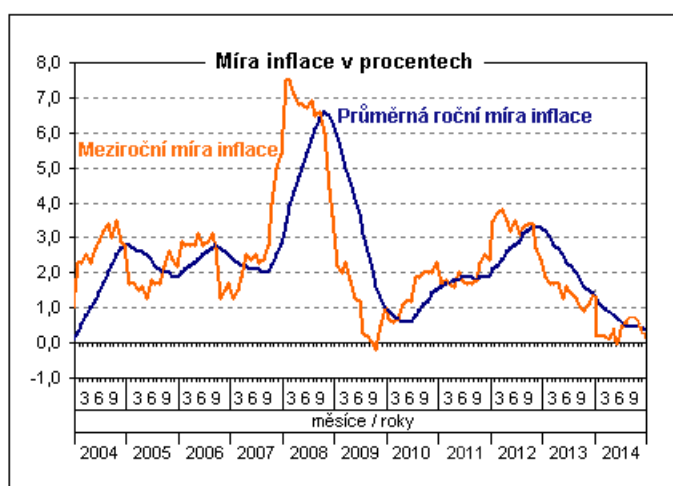
6.2. Inlace

Začátkem roku 1998 přešla Česká národní banka k přímému cílování inflace. V tomto režimu hraje významnou roli komunikace centrální banky s veřejností, proto se čtvrtletně vydávají Zprávy o inflaci.

Smyslem zveřejňování prognózy a jejích předpokladů je učinit měnovou politiku co nejvíce předvídatelnou, transparentní, srozumitelnou a proto důvěryhodnou.

Zdroj: Měnověpolitické publikace – Zprávy o inflaci. cnb.cz [online]. 2013. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/

Graf. 1 Meziroční a průměrná roční míra inflace (2004 – 2014)

Zdroj: Inlace. czso.cz [online]. 2015. Dostupné z: http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/mira_inflace

6.2.1. Rok 2009

Kvůli zvýšení cen v oddíle potravin a nealkoholických nápojů celková hladina spotřebitelských cen vzrostla v prosinci proti listopadu o 0,2%. Ceny zboží úhrnem vzrostly o 0,2%, ceny služeb se nezměnily. Průměrná míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen proti průměru 2008 byla v roce 2009 1%.

Zdroj: ČR – inflace v prosinci rostla o 0,2%, průměr za rok 2009 1%. kurzy.cz. [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/zpravy/205950-cr-inflace-v-prosinci-rostla-o-0-2-prumer-za-rok-2009-1/>

6.2.2. Rok 2010

Meziroční tempo růstu spotřebitelských cen se v lednu zpomalilo na 0,7% z prosincového růstu o 1%. V dalších měsících prvního čtvrtletí se inflace stabilizovala na nízké úrovni. Snížili se ceny bydlení a naopak rostly ceny pohonných hmot. V dalším čtvrtletí se růst spotřebitelských cen mírně zrychlil kvůli zdražení ceny plynu pro domácnosti, pohonných hmot a potravin. V září meziroční inflace zrychlila na 2%. Těsně nad 2% se pohybovala až do konce roku. V prosinci dosahovala 2,3%.

6.2.3. Rok 2011

Ze zářijových 1,8% se meziroční míra inflace rychlila na 2,3 %. Překonala tak cílovou hodnotu ČNB. Inflace vykazovala za rok 2011 1,9%.

6.2.4. Rok 2012

Míra inflace se začátkem tohoto roku zvýšila o 3,5%. V polovině 4. čtvrtletí klesala a hodnoty 2,4% dosahovala na konci roku stejně jako v roce 2011 touto dobou.

6.2.5. Rok 2013

Index spotřebitelských cen v listopadu zrychlil své meziroční tempo na 1,1%. Roční ani tříletá prognóza inflace se nezměnily a setrvávají na listopadové úrovni tj. u roční 1,7 % a u tříleté 2,1%. Vlivem oslabení koruny se má domácí ekonomika vyhnout deflaci díky nárůstu dovozních cen. Postupné oživení domácí ekonomiky by mělo následně vrátit inflaci k inflačnímu cíli ČNB.

Meziroční míra inflace v lednu 2013 klesla na 1,9% prosincových 2,4%.

Zdroj: Inflační očekávání finančního trhu prosinec. cnb.cz [online]. 2013. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_trhy/inflacni_okekavani_ft/inflacni_okekavani_ft_2013/C_inflocek_12_2013.pdf

6.2.6. Rok 2014

Celková i měnověpolitická inflace se ve čtvrtém čtvrtletí 2014 nacházely pod dolní hranicí tolerančního pásma cíle ČNB. Prognóza ze Zprávy o inflaci III/2013 očekávala, že celková inflace se bude v letech 2013 a 2014 pohybovat mírně pod 2% cílem. Celková inflace se ve skutečnosti v celém období pohybovala pod prognózou, přičemž v roce 2014

se odchylka zvýšila. Rozdíl skutečné celkové inflace od predikce ve čtvrtém čtvrtletí 2014 dosáhl 1,3 procentního bodu.

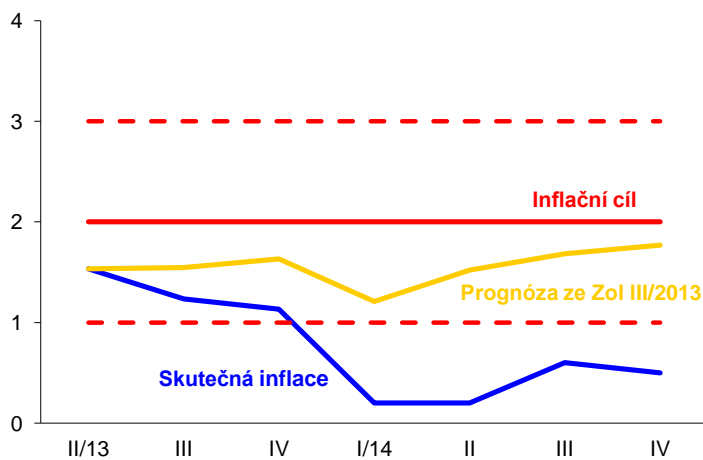
Průměrná roční míra inflace v České republice v roce 2014 byla 0,4 %

Tabulka 4 Srovnání prognózy inflace se skutečností

	Skutečnost	Prognóza ze Zoi III/2013	Dolní mez	Střed	Horní mez
II/13	1,5	1,5	1,0	2,0	3,0
III	1,2	1,5	1,0	2,0	3,0
IV	1,1	1,6	1,0	2,0	3,0
I/14	0,2	1,2	1,0	2,0	3,0
II	0,2	1,5	1,0	2,0	3,0
III	0,6	1,7	1,0	2,0	3,0
IV	0,5	1,8	1,0	2,0	3,0

Zdroj: Zpráva o inflaci – I/2015. [cnb.cz](http://www.cnb.cz) [online]. 2015. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2015/2015_I/index.html

Graf. 2 Srovnání prognózy inflace se skutečností

Zdroj: Zpráva o inflaci – I/2015. [cnb.cz](http://www.cnb.cz) [online]. 2015. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2015/2015_I/download/zoi_I_2015.pdf

6.3.HDP

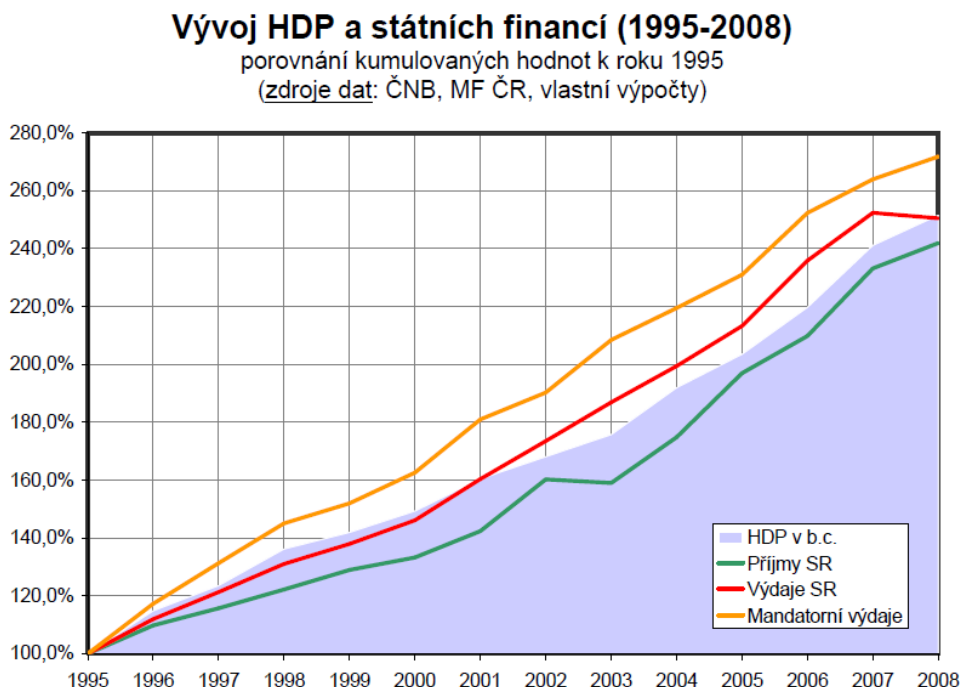
Hrubý domácí produkt (zkráceně HDP, v mezinárodních zdrojích GDP z anglického Gross Domestic Product) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území.

HDP představuje souhrn hodnot přidaných zpracováním ve všech odvětvích v činnostech považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržní i netržní povahy). Aby se vyloučil vliv změny hodnoty peněz (inflace nebo deflace), bývá vyjádřen ve stálých cenách. Růst/pokles HDP ve stálých cenách charakterizuje, o kolik procent reálně stoupl/klesl hrubý domácí produkt ve sledovaném čtvrtletí roku oproti stejnému období roku předchozího.

Zdroj: Hrubý domácí produkt - HDP. Aktualně.cz [online]. 2012, Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/ekonomika/hruby-domaci-produkt-hdp/>

6.3.1. Vývoj HDP

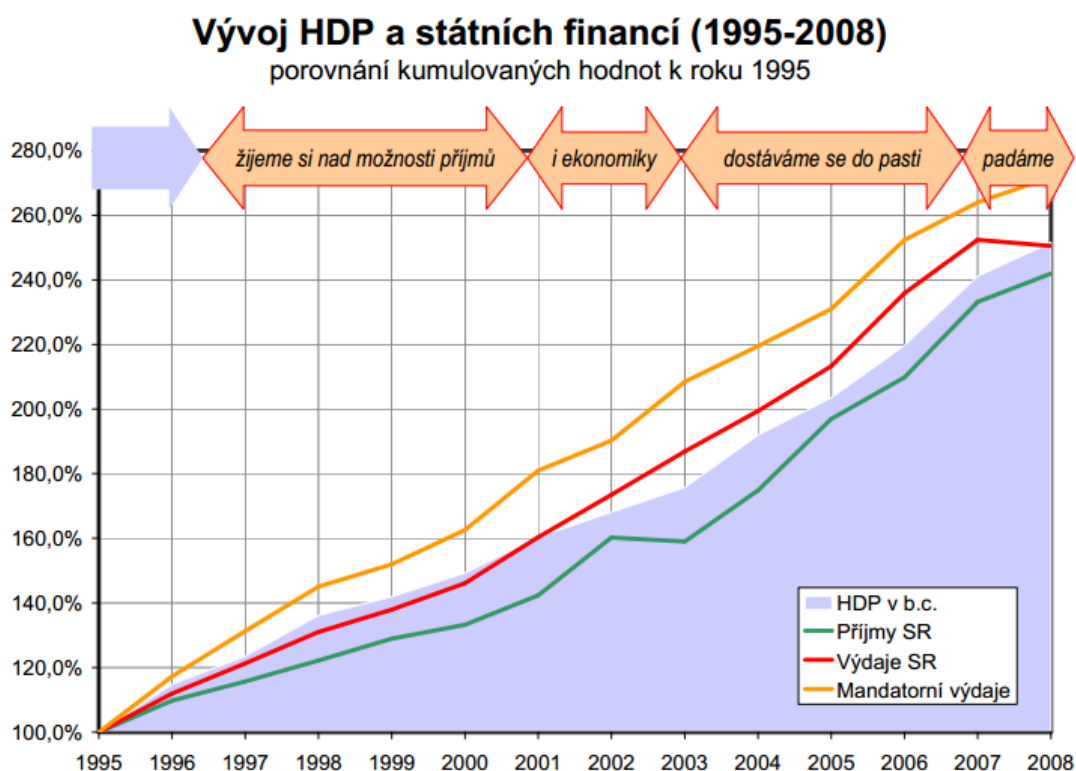
Obr. 3 Vývoj HDP a státních financí (1995 – 2008)

Zdroj: Vývoj HDP a státních financí (1995-2008). CNB.cz [online]. 2009. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20091206_podklady_otazky_vm.pdf

V období do roku 1996 byly státní finance (státní rozpočet) přebytkové nebo vyrovnané. Problém číslo jedna, který platí i dodnes, přišel po roce 1997. Došlo k rozevření nůžek mezi příjmy a výdaji SR především v důsledku vyššího tempa růstu mandatorních výdajů – žijeme si nad možnosti příjmů. Druhý problém přichází v roce 2002, kdy dochází k vyššímu tempu růstu výdajů SR v porovnání s HDP – žijeme si nad možností ekonomiky. Problém číslo tři nastává mezi roky 2002-2006 kdy vyšší tempo růstu výdajů SR v porovnání s HDP (s výjimkou roku 2004) vytváří dluhovou bublinu a prudce zvyšuje státní dluh – dostáváme se do pastí. Problém číslo čtyři přichází v roce 2008 kdy nastává finanční a ekonomická krize (propad ekonomiky v roce 2009), mandatorní výdaje nadále rostou bez ohledu na ekonomickou situaci, nejsou rezervy, padáme do pastí.

Obr. 4 Vývoj HDP a státních financí (1995 – 2008)

Zdroj: Vývoj HDP a státních financí (1995-2008). CNB.cz [online]. 2009. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20091206_podklady_otazky_vm.pdf

6.3.2. Rok 2009

Měnová politika se v roce 2009 pohybovala v obtížných podmínkách, které byly důsledkem přetrvávající světové finanční a hospodářské krize. Ekonomická aktivita na začátku roku výrazně poklesla. Ačkoliv se v dalších čtvrtletích situace stabilizovala, měl prudký pokles z přelomu let 2008 a 2009 za následek výrazně záporný meziroční růst HDP v celém roce 2009. Zmírňování meziročního poklesu ekonomické aktivity ve čtvrtém čtvrtletí výrazně zrychlilo, mezičtvrtletní růst ekonomiky se též mírně urychlil. Pokles HDP za celý rok 2009 tak činil zhruba čtyři procenta.

Zdroj: Výroční zpráva ČNB 2009. CNB.cz [online]. 2010. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocni_zprava/download/vyrocni_zprava_2009.pdf

6.3.3. Rok 2010

Česká ekonomika se v letech 2009–2010 vyvíjela podobně jako ekonomiky ostatních členských zemí Evropské unie. To odráží skutečnost, že jak za propadem HDP, tak i za jeho následným oživením stál především vývoj zahraniční poptávky. Z pohledu České republiky přitom sehrálo pozitivní roli především zřetelné obnovení růstu německé ekonomiky v roce 2010, která je naším hlavním obchodním partnerem. Ekonomický růst ve druhém čtvrtletí byl ve skutečnosti rychlejší, než očekávala výše popsaná prognóza. Hlavním zdrojem růstu HDP byl nadále čistý vývoz. Na trhu práce se objevily první náznaky určitého zlepšování

Zdroj: Výroční zpráva ČNB 2010. CNB.cz [online]. 2011. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocni_zprava/download/vyrocni_zprava_2010.pdf

6.3.4. Rok 2011

Růst české ekonomiky se v průběhu roku postupně zpomaloval v důsledku nepříznivého zahraničního vývoje, související zvýšené nejistoty i pokračující domácí konsolidace veřejných rozpočtů. Za celý rok dosáhl 1,7%. Výhled vývoje v zahraničí se prudce zhoršil na podzim, kdy dluhová krize ve zvýšené míře dolehla na země jižního křídla eurozóny. Dluhová krize zvýšila averzi k riziku, což se společně se zhoršeným

výhledem zahraniční poptávky promítlo ve výrazném oslabení koruny v závěrečných měsících roku 2011.

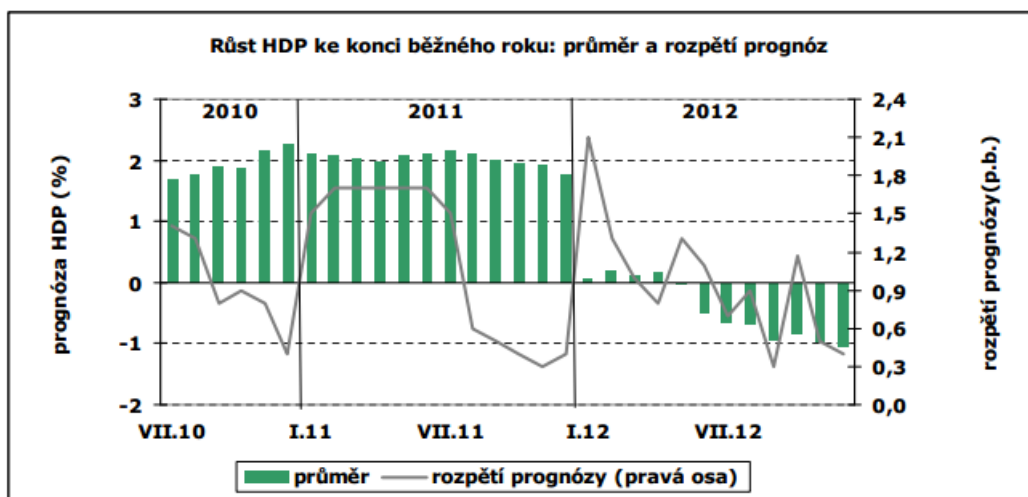
Zdroj: Výroční zpráva ČNB 2011. CNB.cz [online]. 2012. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocni_zpravy/download/vyrocni_zprava_2011.pdf

HDP v lednu 2011 dosahovalo 2,8%. Od druhého čtvrtletí jsme zaznamenali pokles a ve třetím čtvrtletí činil propad oproti čtvrtletí minulému 1%. Ke konci roku 2011 hodnota HDP vykazovala 0,6%.

6.3.5. Rok 2012

Podle předběžného odhadu český HDP v 3Q meziročně poklesl o 1,5 %. Domácí poptávka je podle zveřejněné struktury ještě slabší, než někteří analytici předpokládali. Průměrný odhad propadu HDP v letošním roce se už neměnil a zůstává na -1,0 %. Jediným tahounem domácího ekonomického růstu je stále čistý vývoz a tak to podle analytiků pravděpodobně zůstane i v následujících čtvrtletích. Jeho dynamika je však značně ohrožena pokračující recesí v EMU.

Obr. 5 Růst HDP ke konci běžného roku: průměr a rozpětí prognóz

Zdroj: Prosinec 2012. CNB.cz [online]. 2012. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_trhy/inflacni_cekavani_ft/inflacni_cekavani_ft_2012/C_inflocek_12_2012.pdf

6.3.6. Rok 2013

Rok 2013 poznamenal českou ekonomiku pokračující recesí – meziroční pokles HDP1 o 0,9 % byl stejný jako v roce 2012. Během roku 2013 se výkonnost ekonomiky postupně zlepšovala. Meziroční poklesy v prvních třech čtvrtletích se mírnily (z -2,2 % přes -1,6 % až na -1 %) a v posledních třech měsících roku již HDP proti stejnému období 2012 stoupl o 1,3 %.

Zdroj: Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2013. czso.cz [online]. 2014. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/9E0022BAA6/\\$File/110913q4a-1%20po%20%C3%BAprav%C4%9B.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/9E0022BAA6/$File/110913q4a-1%20po%20%C3%BAprav%C4%9B.pdf)

6.3.7. Rok 2014, 2015, 2016

Reálný HDP se ve 3. čtvrtletí 2014 mezičtvrtletně zvýšil o 0,4 %, a pozvolné ožívování ekonomické aktivity tak pokračovalo. Odhadujeme, že za celý loňský rok HDP vzrostl o 2,4 %. Pro letošní rok počítáme s růstem ekonomiky o 2,7 %, v roce 2016 by se růst reálného HDP mohl nepatrně zpomalit na 2,5 %. V obou letech by měl být růst tažen výhradně domácí poptávkou, příspěvky výdajů na spotřebu a tvorby hrubého kapitálu by přitom měly být přibližně vyrovnané. Saldo zahraničního obchodu se zbožím ve stálých cenách by naopak mělo růst HDP mírně tlumit. Poměrně solidní růst domácí poptávky by totiž měl vést ke zvýšení dovozu.

Zdroj: Makroekonomická predikce – leden 2015. mfcr.cz [online]. 2015. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/prognozy/makroekonomicka-predikce/2015/makroekonomicka-predikce-leden-2015-20401>

7 Protikrizová opatření ČR

Jelikož cyklické zpomalení ekonomiky je menší hrozbou než dlouhodobé zadlužení, dala vláda pokyn pro sestavení soboru plošných opatření, který se nazývá národní protikrizový plán. Tímto plánem vláda reaguje na dopady celosvětového hospodářského útlumu na českou ekonomiku a má za cíl udržení zaměstnanosti a stability veřejných financí. Národní protikrizový plán vlády proto přináší nástroje, které pomohou zmírnit působení negativních vlivů vzniklých mimo Českou republiku. Tento dokument vznikl ve spolupráci s Národní ekonomickou radou vlády a tento orgán měl za úkol obnovit důvěru

ve finančním sektoru, nalézt impulzy k růstu ekonomiky a také nalézt nástroje, které by pomohly stabilizovat a zpružit ekonomické prostředí.

Národní plán zahrnuje sedm nejdůležitějších protikrizových opatření a také podpory jednotlivých úseků ekonomiky. Sem patří snížení daňové zátěže podniků, podpora zaměstnanosti a dopravní obslužnosti, podpora podnikání a soukromých investic, podpora ekologických a infrastrukturních výdajů, podpora restrukturalizace a insolventních procesů, podpora exportu.

8 Česká republika

Jelikož se finanční krize nevyhnula ani České republice, i když dopady nebyly tak vážné jako například v USA, lidé berou tuto situaci velice vážně. Nezaměstnanost, propouštění, zvyšování cen a celkově vyšší náklady na udržení stálé životní úrovně jsou témata, která se nejčastěji objevují ve spojení s finanční krizí.

Podle průzkumu kterého se zúčastnil jeden tisíc respondentů starších 15 let pod vedením výzkumné agentury STEM/MARK se ukázalo, že 84% domácností hodlá šetřit na energiích, 79% domácností odloží zahraniční dovolené, nákupy zboží dlouhodobé spotřeby odloží 77% domácností či odložení rekonstrukce nemovitostí plánuje 64% domácností. Pouze 40 % respondentů uvedlo, že šetřit hodlají i na jídle.

Zdroj: Průzkum: finanční krize nechává Čechy v klidu. zlatakoruna.info [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.zlatakoruna.info/zpravy/ucty/pruzkum-financni-krize-nechava-cechy-v-klidu>

Já jsem se na podobné otázky zeptala občanů ČR pomocí internetového dotazníku. V následující praktické části budou výsledky mého dotazníkového šetření prezentovány a následně vyhodnoceny.

Analytická část – vlastní práce

9 Analýza dotazníkového šetření

Dotazníkový průzkum byl uskutečněn v období od 03.03.2015 do 08.03.2015 v elektronické podobě za pomoci aplikace Vyplňto.cz. Hlavně pomocí sociálních sítí byl rozeslán mezi lidi různého věku, pohlaví i zaměstnání. Dotazník vyplnilo 56 respondentů.

Dotazník byl anonymní a skládal se z 15 otázek, z nichž prvních 4 mělo za úkol zjistit základní údaje respondentů a zbylých 11 bylo zaměřeno na problematiku týkající se finanční krize, od otázky zda lidé vůbec vědí, kdy finanční krize začala, až po možnost napsat jakoukoliv myšlenku týkající se finanční krize.

Návratnost dotazníku byla dána poměrem vyplněných a zobrazených dotazníků a dosáhla 67,9 %.

9.1. Základní údaje dotazovaných osob

Pohlaví

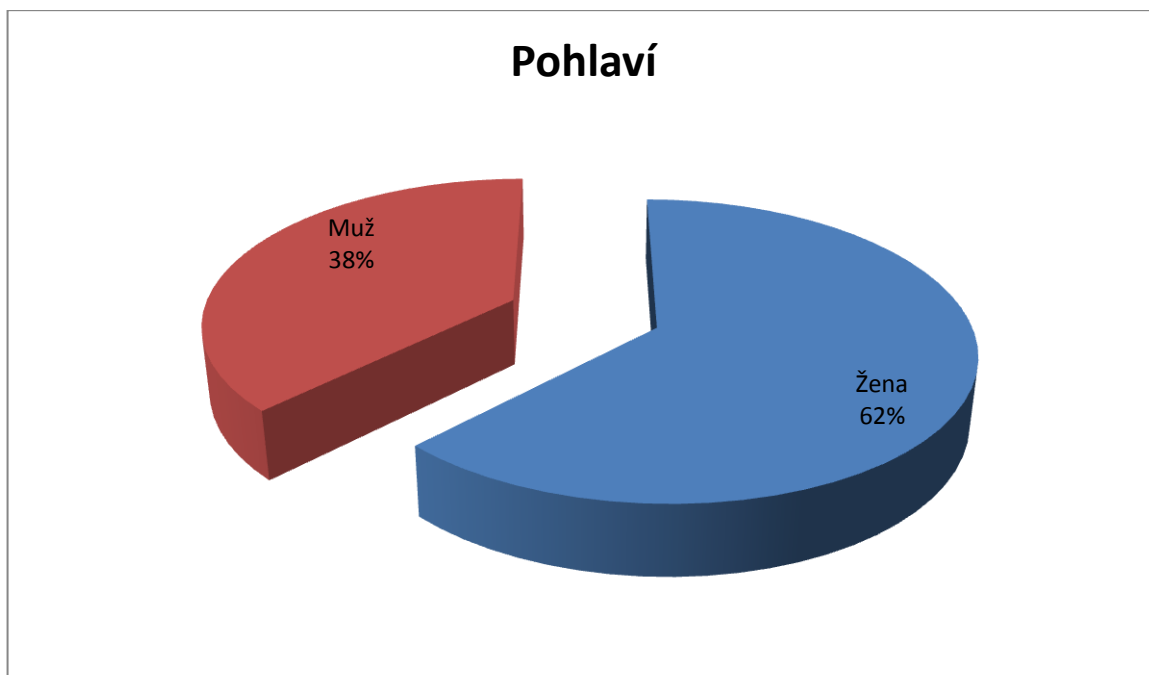
Na dotazník odpovědělo 35 žen a 21 mužů. Když se podíváme na následující tabulku a graf, je jasně vidět, že ve většině jsou zastoupeny ženy.

Tabulka 5 Rozdělení pohlaví

Pohlaví	Počet	%
Žena	35	62,5
Muž	21	37,5

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Graf. 3 Pohlaví

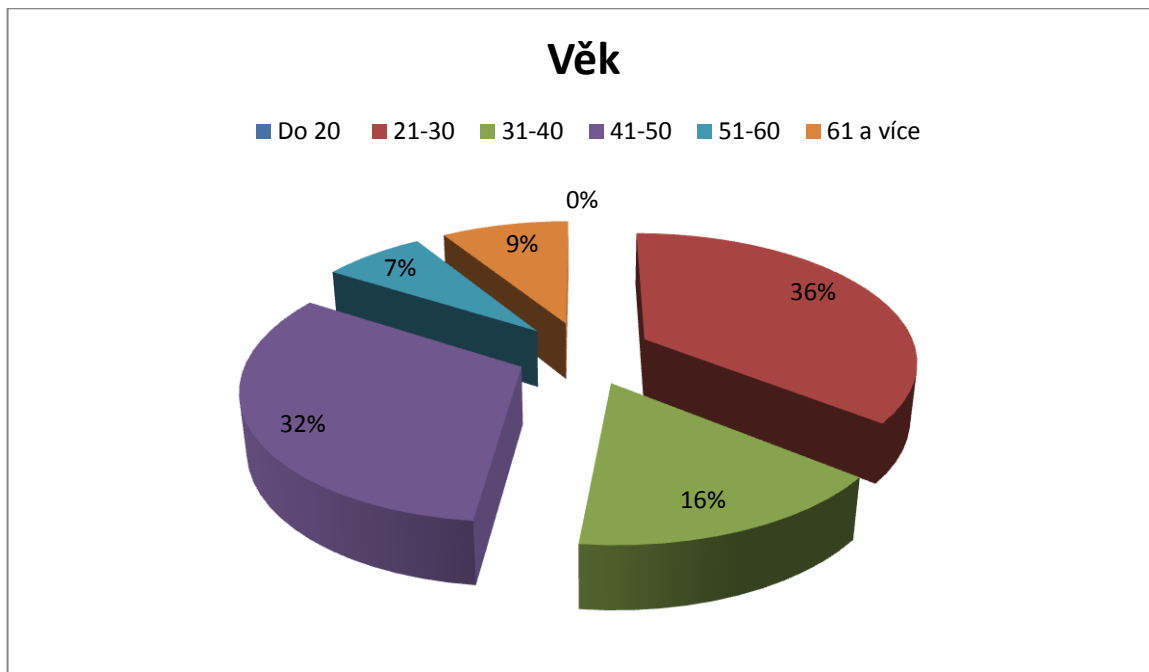
Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Věk

Věkové skupiny jsou rozděleny do 6 věkových kategorií. První kategorie byla do 20 let, tuto kategorii nezaškrtnul žádný respondent. Další kategorii 21 – 30 let zaškrtnulo 20 lidí, což tvoří 35,71% z celkového počtu dotázaných. Třetí kategorie byla 31 – 40 let a tuto možnost zvolilo 9 respondentů, což je 16,07%. Čtvrtou kategorii tvořili lidé od 41 do 50 let. Tuto možnost zvolilo 18 lidí, což je druhé nejvyšší zastoupení – 32,14%. Pátou kategorii 51 – 60 zvolili 4 lidé – 7,14% a poslední kategorii 60 a více zvolilo 5 respondentů, kteří tvoří 8,93%.

Toto rozdělení můžeme vidět na následujícím grafu:

Graf. 4 Věkové kategorie

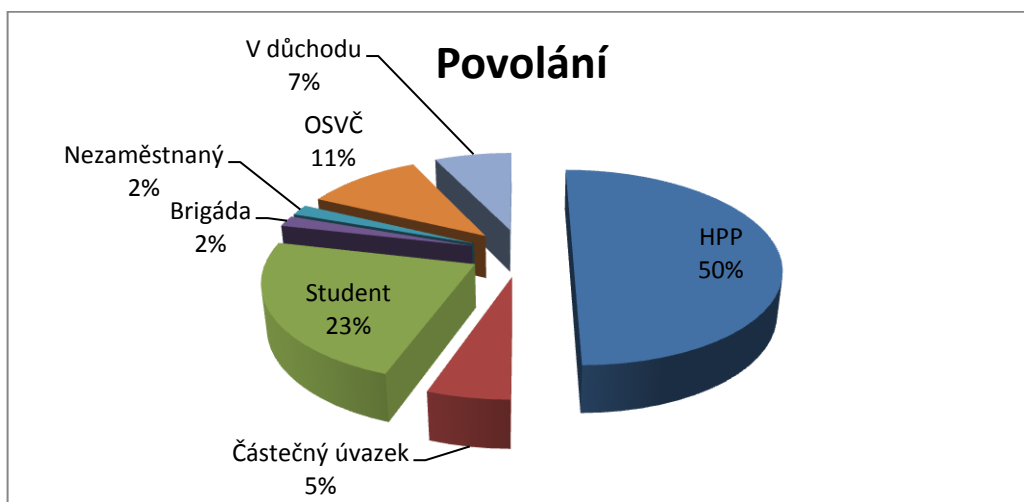
Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Povolání

V další otázce jsem se respondentů ptala, jaké je jejich povolání. Měli na výběr z následujících možností: HPP, částečný úvazek, student, brigáda, nezaměstnaný nebo mohli napsat vlastní odpověď. Tím vznikly další dvě kategorie – OSVČ a v důchodu. Většinu dotázaných tvoří respondenti pracující na hlavní pracovní poměr. Tuto skupinu tvoří celých 50% dotázaných. Druhé nejvyšší zastoupení zde mají studenti – 23%. Další v zastoupení jsou osoby samostatně výdělečně činné – 11%, lidé v důchodu – 7% a lidé pracující na částečný úvazek – 5%. Na 6. a 7. místě jsou pak se shodnými 2% lidé nezaměstnaní a pracující na brigádách.

Toto rozdělení můžeme vidět na následujícím grafu:

Graf. 5 Povolání

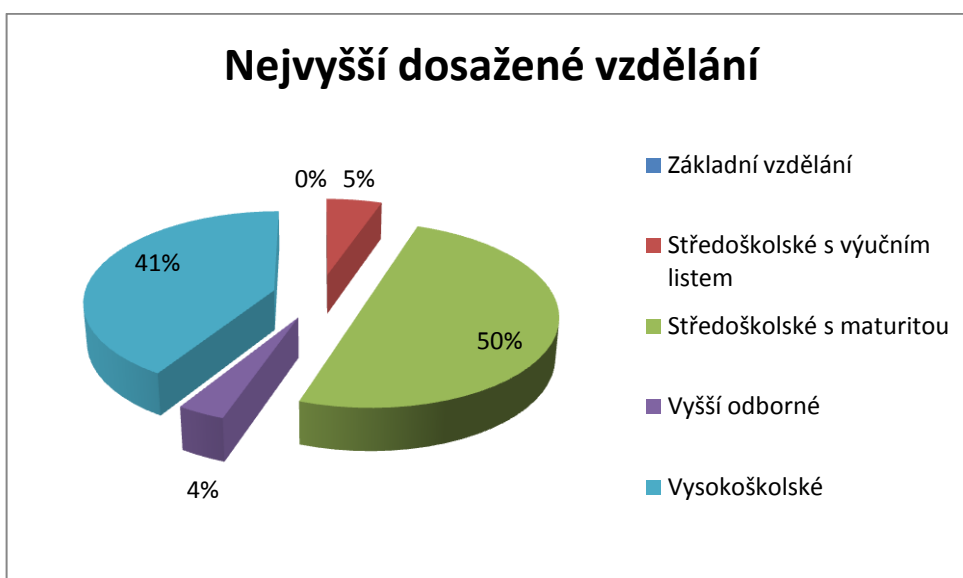
Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Nejvyšší dosažené vzdělání

Ve čtvrté otázce jsem se respondentů ptala, jaké je jejich dosažené vzdělání. Na možnost základní vzdělání neodpověděl nikdo. Odpověď středoškolské s výučním listem zvolili 3 lidé, středoškolské s maturitou 28 lidí, vyšší odborné 2 lidé a vysokoškolského vzdělání dosáhlo 23 respondentů.

Rozdělení v procentech je patrné na následujícím grafu:

Graf. 6 Nejvyšší dosažené vzdělání

9.2. Otázky týkající se finanční krize

Druhá část dotazníku se již věnovala problematice finanční krize. Zde jsem se respondentů ptala především na jejich názor týkající se tohoto problému.

Víte, ve kterém roce začala finanční krize?

V první otázce mě především zajímalo, zda respondenti vědí, ve kterém roce finanční krize začala. Většina dotázaných, tedy 37 lidí odpověděla, že ano. Zbýlých 19 respondentů zvolilo odpověď ne. Ti, kteří odpověděli, že ano, měli možnost napsat rok vzniku finanční krize. Tím jsem si ověřila, zda je jejich předchozí odpověď relevantní. 27 lidí, tedy většina odpověděla správně a napsala rok 2008, 3 lidé pak zvolili rok 2009 a 2 lidé si myslí, že krize začala v roce 2011

Patrné je to z následujících dvou grafů:

Graf. 7 Začátek finanční krize

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Graf. 8 Rok vzniku finanční krize

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

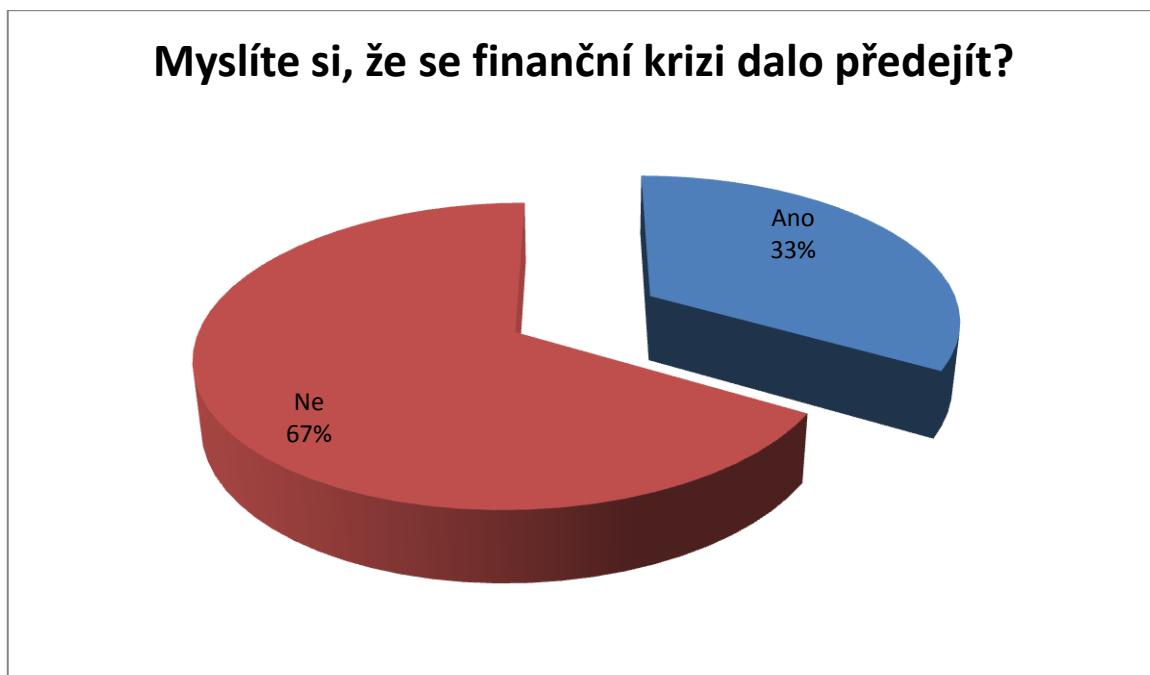
Myslíte si, že se finanční krizi dalo předejít?

V další otázce jsem se zeptala, zda si lidé myslí že se finanční krizi dalo předejít. Když se nad tím člověk zamyslí, je to možná složitá otázka ale jistě na to má každý svůj názor a ten jsem chtěla znát. Nelze určit, zda má dotyčný pravdu či nikoliv ale to pro nás není důležité.

Respondenti měli možnost odpovědět ano, ne nebo nevím. Přičemž „ne“ zvolila většina respondentů (38). Zbylých 18 zvolilo možnost „ano“. Odpověď „nevím“ tedy nezvolil žádný respondent.

Procentuální vyjádření můžeme vidět na následujícím grafu:

Graf. 9 Dalo se finanční krizi předejít?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Pokud ano, jakým způsobem?

Tato otázka nebyla povinná, každý respondent na ni mohl odpovědět a zvolila jsem ji hlavně proto, že mě zajímalo, zda mají lidé svůj názor či nápad jak by se podobné situace dali řešit. Zodpovědělo ji 13 lidí a jejich odpovědi jsou následující:

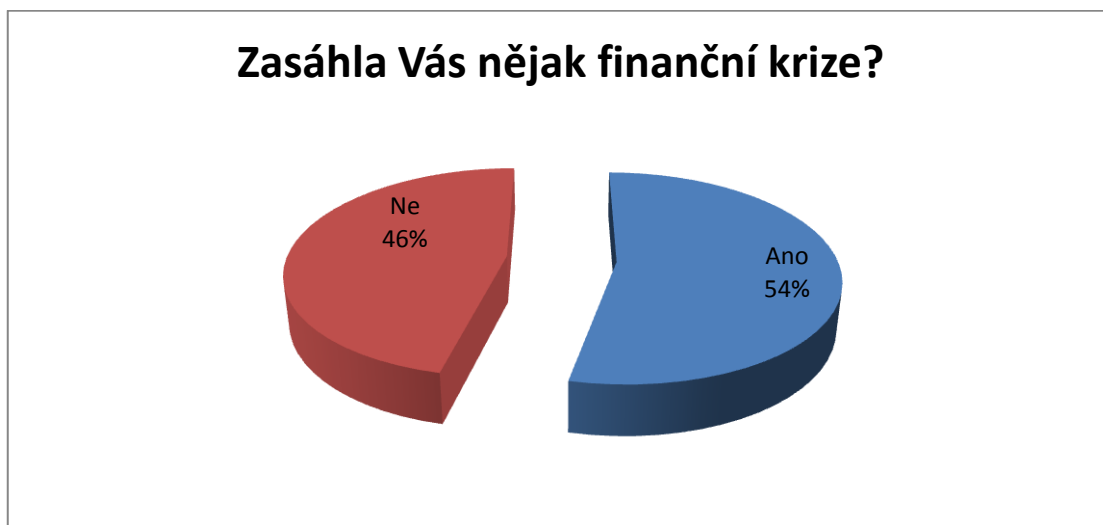
- dodržování a kontrola pravidel při burzovních obchodech, zabránění úmyslným spekulacím na burzách pro osobní prospěch burzovních makléřů, obecně: zabránění stavu, kdy ve vrcholných manažerských postech jsou psychopati s neukojitelnou touhou po moci a penězích (zpučnost)
- dodržováním zákonů, represí
- kdyby si všechny státy plnily své "domácí úkoly" - reformy, nezadlužovat se apod.
- lepším hospodařením bank
- menšími platy ve vládě
- neposkytovat vysoké půjčky lidem, u kterých nemáme jistotu, že budou moci splácet
- nevšímat si problémů bank
- nižším úvěrováním, nežítí na dluh

- státní rozpočet měl schodek nejen v době krize ale také před ní. Pokud by se šetřilo v dobách růstu tak by dopad krize nebyl takový. Bohužel náš hloupý ministr financí v tomto trendu pokračuje.
- vázat ekonomiku nejen na západní trhy
- větší pobídky v národním hospodářství, živější ekonomika by nabídla lidem pracovní příležitosti, tím vyšší příjmy a lidé by tak více nakupovali. Největší chyba byla útlum ekonomiky a snižování rozpočtu.
- změnit finanční svět od základu
- zrušením demokracie

Zasáhla Vás nějak finanční krize?

Na tuto otázku mohli respondenti odpovědět ano, ne nebo nevím, přičemž odpověď „nevím“ nezvolil žádný respondent, odpověď „ano“ si zvolilo 30 lidí a odpověď „ne“ 26 lidí. Očekávala jsem, že v převaze bude odpověď „ano“, avšak z následujícího grafu je patrné, že odpovědi byli velmi vyrovnané.

Graf. 10 Dopady finanční krize

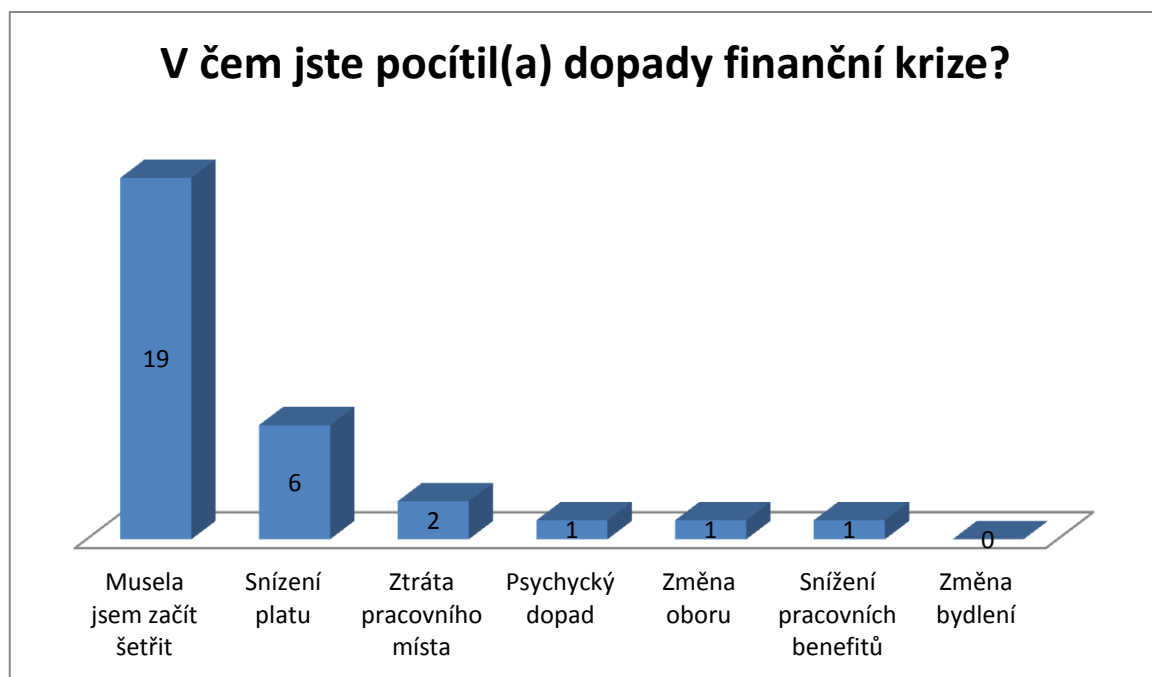
Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Pokud ano, v jakém směru jste následky finanční krize pocítil(a)?

V této části se dotazník větvil. Respondenti, kteří v předešlé otázce zvolili možnost „ano“ v této otázce odpovídali, jak konkrétně je finanční krize zasáhla. Mohli si zvolit jednu z následujících možností: snížení platu (6 odpovědí), ztráta pracovního místa (2

odpovědi), musel(a) jsem začít šetřit (19 odpovědí), změna bydlení (0 odpovědí) nebo mohli napsat svou vlastní odpověď (3 odpovědi). Tím se do následujícího grafu dostaly možnosti: psychický dopad (1 odpověď), změna oboru (1 odpověď) a snížení pracovních benefitů (1 odpověď).

Graf. 11 Konkrétní dopady finanční krize

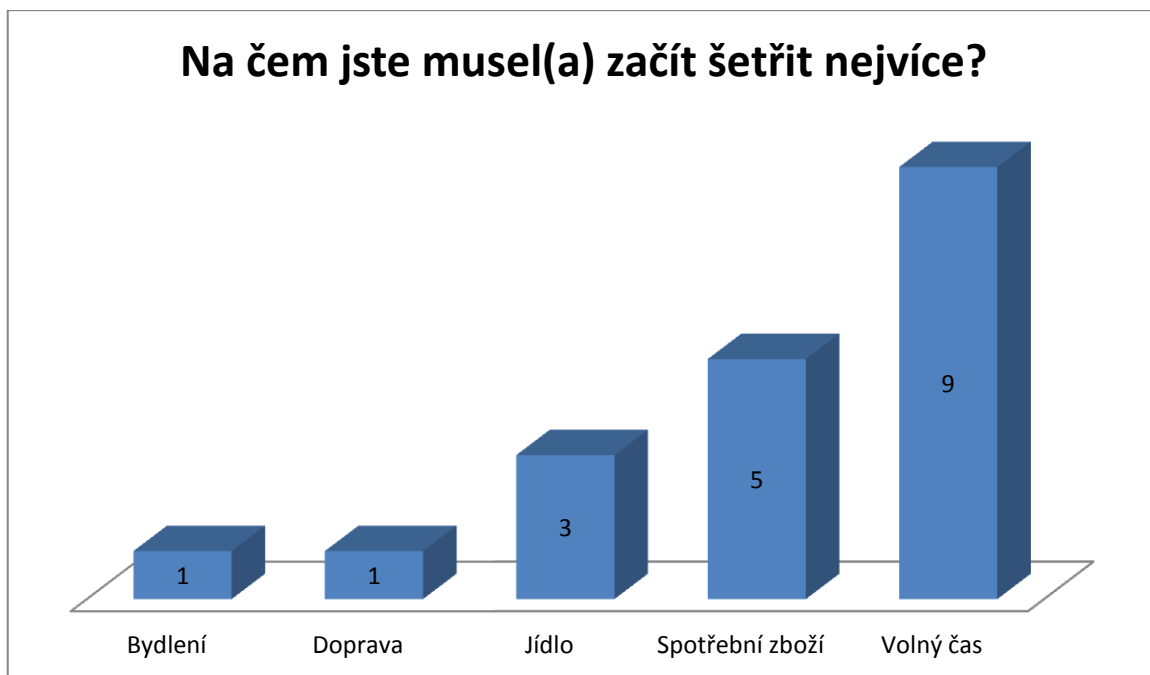

Zdroj: Vlastní zpracování

Pokud jste musel(a) začít šetřit, na čem nejvíce?

I zde byl dotazník rozvětvený. Respondenti, kteří v předešlé otázce zvolili možnost „musel(a) jsem začít šetřit“, zde odpovídali na čem konkrétně. Mohli zvolit pouze jednu možnost a na výběr měli následující odpovědi: bydlení, doprava, jídlo, spotřební zboží jako například drogerie, kosmetika atd. a volný čas jako je návštěva kina restaurací a podobné volnočasové aktivity. Stejně jako v předešlé otázce mohli napsat i svou vlastní odpověď. Všechny odpovědi jsou zaznamenány v následujícím grafu:

Graf. 12 Na čem šetříme

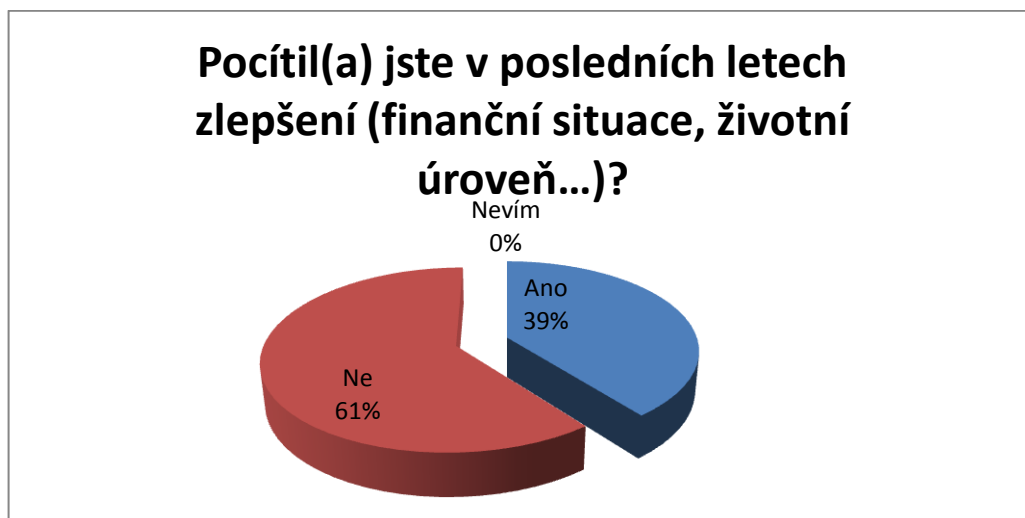

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Pocítila jste v posledních letech zlepšení (finanční stránka, úroveň života)?

Tato otázka se opět týkala všech respondentů. Zde mohli ze třech možností vybrat, zda za poslední dobu pocítili zlepšení například své finanční situace, úrovně života apod. Jednoduše zda si myslí, že se mají lépe než dřív. Na možnost „ano“ odpovědělo 22 respondentů, na odpověď „ne“ 34 respondentů a odpověď „nevím“ nezvolil nikdo.

Graf. 13 Přichází zlepšení?

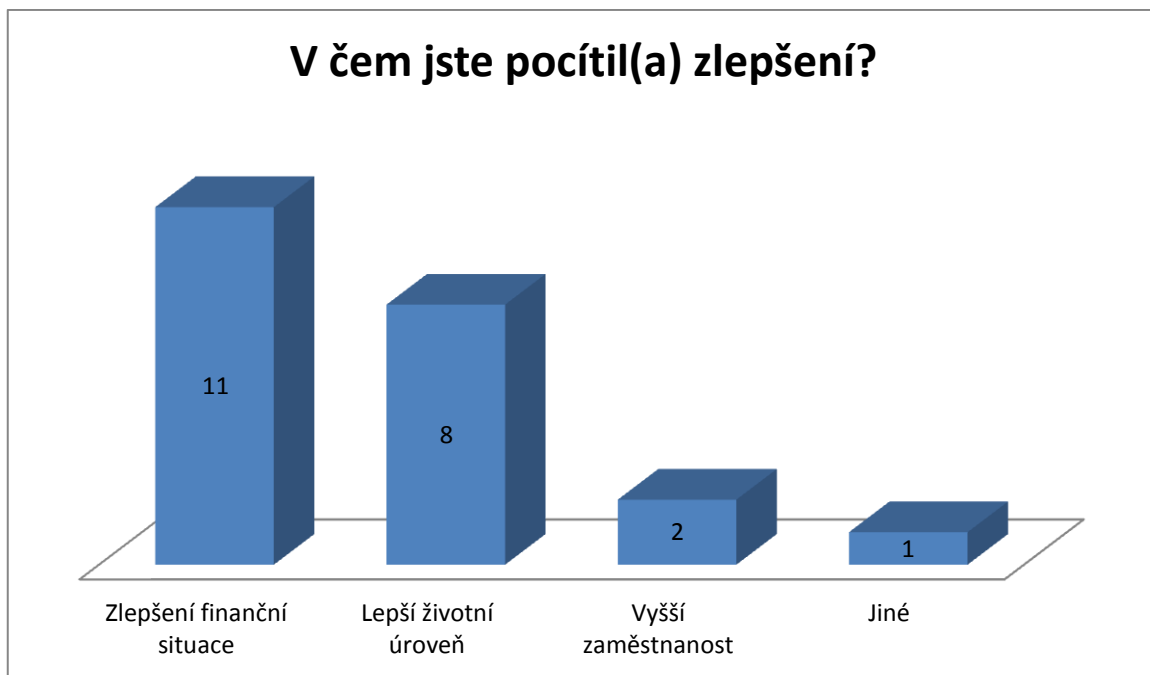

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Pokud ano, v čem konkrétně?

Zde respondenti, kteří v předešlé otázce odpověděli „ano“, měli za úkol vybrat jednu možnost, v čem konkrétně se jejich situace zlepšila. Z 22 respondentů si odpověď „zlepšení finanční situace“ zvolilo 11 respondentů, „lepší životní úroveň“ 8 respondentů, „vyšší zaměstnanost“ 2 respondenti a jinou odpověď zvolil 1 respondent.

Graf. 14 Konkrétní zlepšení

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Jaká je podle Vás snaha vlády předejít finančním krizím?

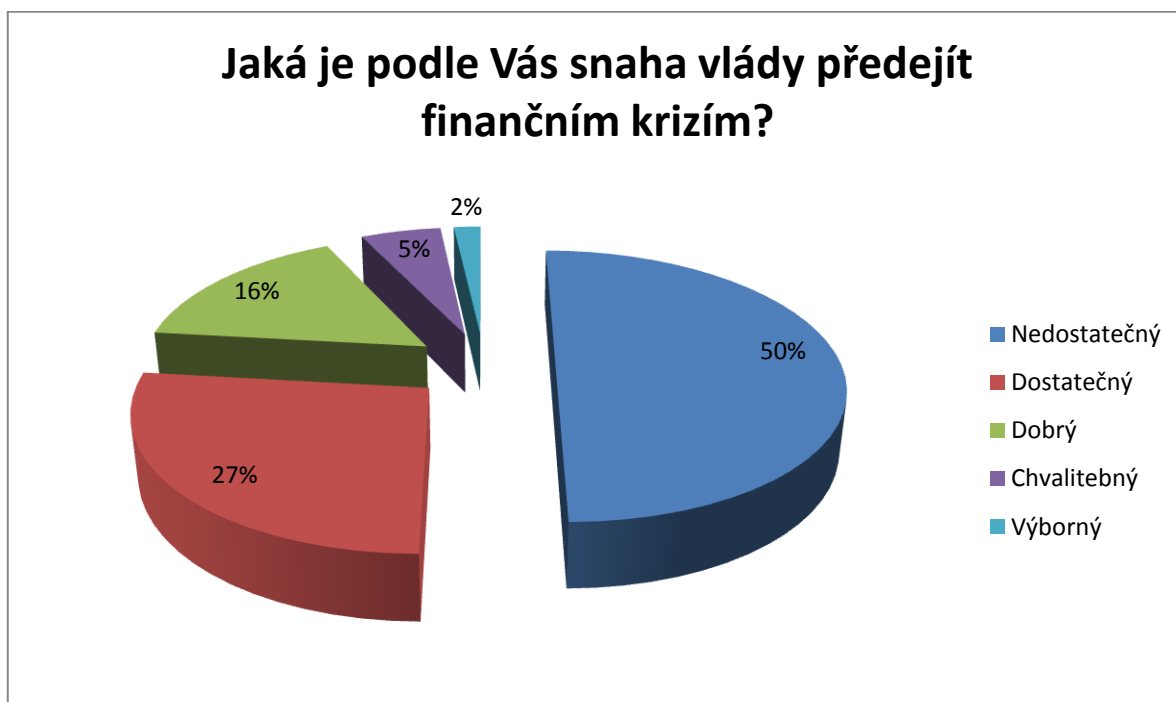
Tato otázka byla zaměřena na to, zda si lidé myslí, že naše vláda je schopná zabránit dalším finančním krizím nebo zda se o to alespoň snaží. Respondenti měli zvolit jednu z nabízených možností: nedostatečný, dostatečný, dobrý, chvalitebný, výborný.

Jak by jistě každý mohl předpokládat, odpověď „nedostatečný“ zvolilo 28 respondentů, což tvoří celých 50%. Druhá v pořadí byla odpověď „nedostatečný“, kterou zvolilo 15 respondentů (27%) a následovaly odpovědi „dobrý“ kterou zvolilo 9 respondentů, „chvalitebný“ – 3 respondenti a nakonec „výborný“. K této odpovědi se rozhodl pouze jediný respondent.

Z toho by se dalo usuzovat, že lidé v tomto ohledu s naší vládou nejsou příliš spokojeni.

Vidět to můžeme i na následujícím grafu:

Graf. 15 Snaha vlády předejít finančním krizím

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Máte obavy, že nás v následujících letech čeká další finanční krize?

Dále mě zajímalo, zda lidé mají strach, že nás podobná finanční krize, která ovlivnila životy mnoha lidí a to nejen v ČR, opět čeká. Otázka byla jednoduchá a odpovědi ještě lehčí. Možnost „spíše ano“ zvolilo 29 respondentů, „ano“ 14 respondentů, „spíše ne“ 11 respondentů a „ne“ 2 respondenti.

Z následujícího grafu je patrné, že lidé mají z možnosti, že finanční krize opět postihne českou republiku strach.

Graf. 16 Návrat finanční krize

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Prostor pro vlastní myšlenku:

V této poslední otázce jsem dala možnost dobrovolně vyjádřit jakoukoliv myšlenku týkající se finanční krize. Chtěla jsem, aby lidé, kteří se kvůli vyplnění dotazníku museli nad touto problematikou zamyslet, měli možnost sdělit svůj názor a sdělit vše co měli na srdci.

Zde jsou jejich odpovědi:

- Dokud si lidé budou raději půjčovat, než vydělávat, pak se finančním krizím nevyhneme.
- Jako "malý" stát s nepříliš vysokou úrovní ekonomiky v porovnání s velkými státy nemůžeme úplně ovlivnit situace jako je světová finanční krize.
- Je to začarovaný kruh, pokud budou lidi šetřit, nebudou utrácet, tak se nebudou točit peníze a tím dostávají do problémů další, co jsou na nákupech závislí.
- Každý jen mluví, ale nikdo neudělá skutečnou změnu. Pokud se však odvážlivec najde, stejně nic nezmůže proti smečce hyen, která sleduje jen vlastní prospěch a která ho nakonec "zahubí". Každý musí začít u sebe, měnit sám sebe k lepšímu, nechtít jen brát, ale také začít dávat. To však hyeny nechápou a honí se za kořistí dál.

- Nejsem ekonom, takže tomu moc nerozumím, navíc jsem student a ještě jsem neměl možnost plně pocítit dopady krize.
- Škoda, že lidé neumí lépe spolupracovat a sdílet :-)
- Tím, že jsem v EU, nemáme takovou možnost ovlivnit hospodářskou situaci jak naši tak ostatních zemí. Jsme závislí na ostatních státech.
- Věř a bude lépe.

9.3. Shrnutí a zhodnocení výsledků

Při vytváření dotazníku pro mě byl velmi důležitý názor obyčejných lidí. Nešlo zde o určení správných či špatných odpovědí ale pouze o myšlenky a nápady lidí žijících, studujících či pracujících v naší zemi.

V první části dotazníku jsem se zajímala o základní údaje. Zjistila jsem, že dotazník převážně vyplňovali spíše ženy, což potvrzovalo můj předpoklad. Dále většina respondentů byl ve věku od 21 do 30 let a dále od 41 do 50 let. První skupinu tvořili lidé přibližně mého věku a druhou skupinu pravděpodobně jejich rodiče. Tak můžeme usuzovat například podle toho, že v další otázce, kde se ptám na povolání, většina lidí odpověděla, že studuje nebo pracuje na hlavní pracovní poměr. Poslední otázka v této části se týkala nejvyššího dosaženého vzdělání, kde nejvyšší četnost odpovědí byla zaznamenána u středoškolského vzdělání s maturitou a následovala vzdělání vysokoškolské.

Poté následuje druhá část, ve které se již dostávám k tématu finanční krize. Hned z první otázky můžeme usuzovat, že většina lidí (66 %), která dotazník vyplňovala, ví, kdy finanční krize začala. 85 % respondentů správně napsalo rok 2008. Na otázku zda si lidé myslí, že se finanční krizi dalo předejít jen 33 % respondentů uvedlo, že ano. Následující otázka byla dobrovolná a lidé v ní měli vyjádřit názor, jak by se finanční krizi dalo předejít. Podle mého názoru z uvedených odpovědí vyplývá, že stát by celkově měl dodržovat veškeré právní i morální zákony a zásady, že každá země by se měla pečlivě starat o své povinnosti a lépe hospodařit.

V otázce, zda respondenty finanční krize zasáhla, mě překvapilo zjištění, že celých 46 % respondentů odpovědělo „ne“. Další otázka se týkala zbylých 54 % respondentů, kteří odpověděli kladně na otázku předchozí. Ptala jsem se, jak konkrétně je finanční krize zasáhla. Většina lidí pak uvedla, že museli začít šetřit nebo je postihlo snížení platu či pracovního míst. U těch respondentů, kteří uvedli, že museli začít šetřit, mě zajímalo, na

čem konkrétně. To jsem se dozvěděla v další otázce, kde většina lidí odpověděla, že museli omezit své volnočasové aktivity avšak ani na jídle si nemohli moc „dopřávat“.

Další otázka se opět týkala všech respondentů. Odpovídali na dotaz, zda se v posledních letech zlepšila jejich životní situace a v následné otázce mě zajímalo v čem konkrétně. 11 lidí z 22, kteří odpověděli, že se jejich situace zlepšila uvedli, že především ve finanční stránce a v celkové životní úrovni. Většina, tedy 34 respondentů uvedla, že jejich životní situace se stále nezlepšila.

V otázce, která se zaměřila na to, zda lidé věří, že naše vláda má snahu předejít finančním krizím, je jasně vidět, že většina, tedy 77% dotázaných lidí si myslí, že snaha vlády by si podle školního hodnocení zasloužila známku 5 tedy nedostatečnou nebo maximálně dostatečnou, jak se říká, alespoň právě za tu snahu. Možná i kvůli tomu stejných 77 % respondentů v další otázce uvedlo, že mají strach z návratu finanční krize.

Z výše uvedených odpovědí i z poslední otevřené otázky, kde lidé mohli uveřejnit jakoukoliv myšlenku týkající se finanční krize je patrné, že ani občanům naší republiky, tak jako i občanům ostatních států se finanční krize nevyhnula. Možná by bylo dobré zamyslet se nad touto problematikou, zamyslet se nad sebou, co já mohu udělat pro to, aby dopady finanční krize byly lépe zvládnutelné. A na konec bych znovu chtěl uvést odpověď neznámého autora, která se nejlépe hodí k tomuto závěru:

„Každý jen mluví, ale nikdo neudělá skutečnou změnu. Pokud se však odvážlivec najde, stejně nic nezmůže proti smečce hyen, která sleduje jen vlastní prospěch a která ho nakonec "zahubí". Každý musí začít u sebe, měnit sám sebe k lepšímu, nechtít jen brát, ale také začít dávat. To však hyeny nechápou a honí se za kořistí dál.“

Zdroj: autor neznámý, anonymní dotazník na téma finanční krize, 2015

10 Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jak finanční krizi vnímají obyčejní lidé. Pomocí anonymního elektronického dotazníku, který mi vyplnilo 56 respondentů, jsem se dozvěděla, že většinu lidí nějakým způsobem finanční krize negativně zasáhla. Ať už tito lidé museli začít šetřit, například na dopravě, bydlení, jídle a nejvíce na volnočasových aktivitách, snížil se jim plat nebo dokonce přišli o pracovní místo, nepociťuje většina z nich ani po uplynulých letech výrazné zlepšení. Možná v důsledku toho, že podle 77% respondentů není snaha vlády předejít dalším finančním krizím dostatečná, se tito lidé stále bojí, že nás v nejbližší době podobná krize opět zastihne. I podle odpovědí, které respondenti napsali na otevřené otázky týkající se jejich názorů je jasně patrné, že vláda by se měla naučit více hospodařit, přimět lidi k důvěře a tím přivést občany k vyššímu investování peněz, čímž se podpoří národní ekonomika. V této souvislosti bych ráda citovala jednoho z respondentů, který na otázku, čím by se finanční krizi dalo předejít, napsal toto:

„Větší pobídky v národním hospodářství, živější ekonomika by nabídla lidem pracovní příležitosti, tím vyšší příjmy a lidé by tak více nakupovali. Největší chyba byla útlum ekonomiky a snižování rozpočtu“

Zdroj: autor neznámý, anonymní dotazník na téma finanční krize, 2015

Dílčím cílem této práce bylo přiblížit finanční krizi jako takovou. Krize, která původně začala v roce 2008 jako krize hypotečního trhu, kdy půjčky poskytované méně bonitním klientům byly předčasně ukončené nebo je lidé přestali splácet, se následně rozšířila na celé světové finanční trhy.

Tímto cílem jsem se zabývala v první části této práce, tedy v části teoretické. Zde jsem se pomocí studia odborné literatury a internetových zdrojů obsahující informace ohledně finanční krize, především výročních zpráv a statistik, snažila přiblížit, jak se finanční krize dělí. Změřila jsem se především na systemickou finanční krizi, která zahrnuje projevy jak bankovní, měnové i dluhové krize. Dále jsem přiblížila pojem „realitní dluhová bublina“ jakožto příčinu vzniku finanční krize a poté už jsem se věnovala vývoji hlavních makroekonomických ukazatelů ČR od roku 2009 – nezaměstnanost, inflace a HDP. Tuto část ukončuje stručný popis protikrizových opatření, které navrhla

naše vláda ve spolupráci s orgánem NERV (Národní ekonomická rada vlády) a kapitola s názvem Česká republika, ve které jsem se plynu dostala k části praktické.

11 Seznam použitých zdrojů

11.1. Knižní zdroje

KRUGMANN, Paul. *Návrat ekonomické krize*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-984-3.

FOSTER, J. B. – MAGDOFF, F. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Přel. R. Baroš. 1. vydání. Všeň: Grimmus, 2009. ISBN 978-80-902831-1-4.

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.

KOHOUT, P. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-3199-5

HELÍSEK, Mojmir. *Měnové krize (empirie a teorie)*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. 180 s. ISBN 80-86419-82-7

11.2. Internetové zdroje

V roce 2009 byla průměrná míra registrované nezaměstnanosti 8%. mpsv.cz [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8757/11052010.pdf>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2010. mpvs.cz [online]. 2011. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/10811/analyza.pdf>

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2011. mpvs.cz [online]. 2012. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12927/Analyza_zamestnanost_2011.pdf

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2012. mpvs.cz [online]. 2013. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2012/anal2012.pdf

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2013. mpvs.cz [online]. 2014. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace/rok2013p1/anal2013p1.pdf

Měnověpolitické publikace – Zprávy o inflaci. cnb.cz [online]. 2013. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/

- Inflace.* czso.cz [online]. 2015. Dostupné z: http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/mira_inflace
- ČR – inflace v prosinci rostla o 0,2%, průměr za rok 2009 1%. kurzy.cz. [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/zpravy/205950-cr-inflace-v-prosinci-rostla-o-0-2-prumer-za-rok-2009-1/>
- Inflační očekávání finančního trhu prosinec.* cnb.cz [online]. 2013. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_trhy/inflacni_ockavani_ft/inflacni_ockavani_ft_2013/C_inflocek_12_2013.pdf
- Zpráva o inflaci – I/2015.* cnb.cz [online]. 2015. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2015/2015_I/index.html
- Zpráva o inflaci – I/2015.* cnb.cz [online]. 2015. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2015/2015_I/download/zoi_I_2015.pdf
- Hrubý domácí produkt - HDP.* Aktualně.cz [online]. 2012, Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/ekonomika/hruby-domaci-produkt-hdp/>
- Vývoj HDP a státních financí (1995-2008).* CNB.cz [online]. 2009. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rezabek_20091206_podklady_otazky_vm.pdf
- Výroční zpráva ČNB 2009.* CNB.cz [online]. 2010. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2009.pdf
- Výroční zpráva ČNB 2010.* CNB.cz [online]. 2011. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2010.pdf
- Výroční zpráva ČNB 2011.* CNB.cz [online]. 2012. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2011.pdf
- Prosinec 2012.* CNB.cz [online]. 2012. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_trhy/inflacni_ockavani_ft/inflacni_ockavani_ft_2012/C_inflocek_12_2012.pdf

Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2013. czso.cz [online]. 2014. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/9E0022BAA6/\\$File/110913q4a-1%20po%20%C3%BAprav%C4%9B.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/9E0022BAA6/$File/110913q4a-1%20po%20%C3%BAprav%C4%9B.pdf)

Makroekonomická predikce – leden 2015. mfcr.cz [online]. 2015. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/prognozy/makroekonomicka-predikce/2015/makroekonomicka-predikce-leden-2015-20401>

Průzkum: finanční krize nechává Čechy v klidu. zlatakoruna.info [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.zlatakoruna.info/zpravy/ucty/pruzkum-financni-krize-nechava-cechy-v-klidu>

12 Seznam tabulek

Tabulka 1 Země s více než jedním případem státního defaultu v posledních 30 letech.....	15
Tabulka 2 Procentuální podíl nesplacených spotřebitelských dluhů na disponibilních příjmech (v miliardách dolarů)	19
Tabulka 3 Dluhové zatížení rodin. Podíl umořovacích splátek úvěrů vůči rodinným příjmům.....	19
Tabulka 4 Srovnání prognózy inflace se skutečností.....	26
Tabulka 5 Rozdělení pohlaví	33

13 Seznam grafů

Graf. 1 Meziroční a průměrná roční míra inflace (2004 – 2014)	24
Graf. 2 Srovnání prognózy inflace se skutečností	26
Graf. 3 Pohlaví.....	34
Graf. 4 Věkové kategorie.....	35
Graf. 5 Povolání.....	36
Graf. 6 Nejvyšší dosažené vzdělání.....	36
Graf. 7 Začátek finanční krize	37
Graf. 8 Rok vzniku finanční krize	38
Graf. 9 Dalo se finanční krizi předejít?.....	39
Graf. 10 Dopady finanční krize	40
Graf. 11 Konkrétní dopady finanční krize	41
Graf. 12 Na čem šetříme	42
Graf. 13 Přichází zlepšení?	42
Graf. 14 Konkrétní zlepšení.....	43
Graf. 15 Snaha vlády předejít finančním krizím.....	44
Graf. 16 Návrat finanční krize	45

14 Seznam obrázků

Obr. 1 Vývoj míry nezaměstnanosti v období 2005 - 2010.....	22
Obr. 2 Uchazeči o zaměstnání, volná místa a míra registrované nezaměstnanosti.....	22
Obr. 3 Vývoj HDP a státních financí (1995 – 2008)	27
Obr. 4 Vývoj HDP a státních financí (1995 – 2008)	28
Obr. 5 Růst HDP ke konci běžného roku: průměr a rozpětí prognóz	30

15 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 1 – Dotazník

Dobrý den,

ráda bych Vás poprosila o vyplnění následujícího dotazníku, který je klíčový k dopsání mé bakalářské práce.

Jedná se o krátký dotazník týkající se finanční krize, jak finanční krizi vnímáte Vy, běžní občané ČR.

Velmi Vás prosím věnujte mi chvilku Vašeho času a pomozte mi tak dokončit mou práci.

Předem děkuji,

Monika Vernerová

1. Pohlaví

muž

žena

2. Věk

do 20

21 – 30

31 – 40

41 – 50

51 – 60

60 a více

3. Povolání

HPP

částečný úvazek

student

brigáda

nezaměstnaný

jiné:

4. Nejvyšší dosažené vzdělání

základní vzdělání

středoškolské s výučním listem

středoškolské s maturitou

vyšší odborné
vysokoškolské

5. Víte, ve kterém roce začala finanční krize?

ano

ne

Pokud ano, ve kterém roce

6. Myslíte si, že se finanční krizi dalo předejít?

ano

ne

nevím

7. Pokud ano, jakým způsobem? (nepovinná otázka)

Text

8. Zasáhla vás nějak finanční krize?

ano

ne

nevím

(Pokud ano přechod na otázku č. 9, jinak č. 11)

9. Pokud ano, v jakém směru jste následky finanční krize pocítil(a)?

snížení platu

ztráta pracovního místa

musel(a) jsem začít šetřit

změna bydlení (do levnějšího)

jiné:

(Pokud jste musel(a) začít šetřit, přechod na otázku č. 10, jinak č. 11)

10. Pokud jste musel(a) začít šetřit, na čem nejvíce?

bydlení

doprava

jídlo

spotřební zboží (kosmetika, drogerie...)

volný čas (návštěva restaurace, kina...)

jiné:

11. Pocítil(a) jste v posledních letech zlepšení (finanční stránka, úroveň života...)?

ano

ne

nevím

(Pokud ano, přechod na otázku č. 12, jinak č.13)

12. Pokud ano, v čem konkrétně?

zlepšení finanční situace

lepší životní úroveň

vyšší zaměstnanost

jiné:

13. Jaká je podle Vás snaha vlády předejít finančním krizím?

výborný

chvalitebný

dobrá

dostatečný

nedostatečný

14. Máte obavy, že nás v následujících letech čeká další finanční krize?

ano

spíše ano

spíše ne

ne

15. Prostor pro vlastní myšlenku

Text